

Diakonian ja kasvatuksen päivät 8.-10.1.2025 Tampere Rinnakkaisluennot ja työpajat – perusteelliset esittelyt

A) Ke 8.1.2025 klo 15.30–17.00

A RINNAKKAISLUENNOT

A1 Miten ammattilaisena voi vahvistaa lasten osallisuutta omassa työssään? Lapset mukana -hankkeen puheenvuorossa käsitellään lasten oikeuksia osallisuuteen. Tuomme esille lasten ajatuksia osallisuudesta sekä näkökulmia lapsen osallisuuden vahvistamiseksi nyt ja tulevaisuudessa. Reetta Toivonen ja Ilona Kokko. Kasper - Kasvatus- ja perheneuvonta ry

Puheenvuorossamme käsittelemme lasten oikeuksia osallisuuteen. Lasten on saatava tarvitsemaansa ohjausta ja neuvontaa, jotta osallisuuden toteutuminen mahdollistuu. Perheitä kohtaavien ammattilaisten tärkeä tehtävä on havainnoida ja olla kiinnostunut lasten näkökulmista sekä vahvistaa lasten tietoisuutta oikeuksistaan osallistua ja myös lisätä aikuisten tietoa lasten oikeudesta osallisuuteen.

Tuomme puheenvuorossamme esille lasten ajatuksia osallisuudesta sekä näkökulmia lapsen osallisuuden vahvistamiseksi nyt ja tulevaisuudessa.

Tavoitteenamme on herätellä ammattilaisia miettimään miten jokainen meistä kohdatessaan lapsia ja perheitä voi tukea ja vahvistaa lasten rohkeutta tuoda esille omia ajatuksiaan ja toiveitaan liittyen hänen arkeensa ja tulevaisuuteensa sekä tukea vanhempia vahvistamaan oman lapsen osallisuutta arjessa. Lapsuudessa lapset oppivat, miten yhteisön jäsenenä eletään. Lapsuudessa saaduilla kokemuksilla luodaan pohjaa sille, millaisina omat vaikutusmahdollisuudet tunnistetaan aikuisina.

Meidän ammattilaisten on tärkeää vahvistaa yhteisen lapsikäsitteilyksen syntyä ja yhteistä arvopohjaa. Lasten ja nuorten vuorovaikutus- ja tunnetaitoja kehittämällä, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa tukevalla rakenteilla ja toimijoiden välisellä yhteistyöllä rakennetaan lasten luottamusta ja turvallisuuden tunnetta. Nämä ovat osallisuuden tunteen ja vaikutusmahdollisuuksien kokemisen näkökulmista keskeisiä.

A2 Ai mikä urapolku? Kirkon työn veto- ja pitovoimaa etsimässä. Motivaatio kirkon työssä hankkeessa on kartoitettu sekä kirkon alalle opiskelevien että kirkon työntekijöiden näkemyksiä kirkon työstä ja sen veto- ja pitovoimasta. Tule kuulemaan ja keskustelemaan näistä teemoista aihetta tutkineiden Diakin opettajien ja yamk-tutkintoa opiskelevien kanssa. Minna Valtonen, Hannele Salo, Ida Reimann, Tiina Pakarinen, Mari Ylikangas, DIAK.

Ohjelman sisältö perustuu kahdessa tutkimushankkeessa saatuihin tuloksiin. Motivaatio kirkon työhön -hankkeessa kartoitettiin kirkon työntekijöiden kokemuksia ja näkemyksiä kirkon työstä sekä sen veto- ja pitovoimasta. Kirkon alan opiskelijoiden identiteetti -hankkeen tutkimukset tarkastelevat

kirkon työtä ja sen vetovoimaa opiskelijoiden näkökulmasta. Tutkimusaineistoissa kuullaan siis alalle opiskelevien ja jo työssä olevien ääntä, mutta myös alanvaihtoa harkitsevien näkemyksiä. Ohjelmassa esitellään tutkimusten tuloksia ja keskustellaan niistä.

Motivaatio kirkon työssä -hankkeesta kertoo neljä Diakissa ylempää amk-tutkintoa opiskelevaa kirkon työntekijää, jotka tekevät näistä teemoista opinnäytetyötään: nuorisotyönohjaaja Tiina Pakarinen, nuorisotyönohjaaja Ida Reimann, diakonissa Hannele Salo ja kasvatuksen ohjaaja Mari Ylikangas. Kirkon alan opiskelijoiden identiteetti -hankkeen tuloksia esittelevät DIAK lehtorit Sami Ritokoski ja Minna Valtonen.

A3 Vanha kirkko yksinäisyyttä ja syrjäytymistä vastaan. Vanhan kirkon työ on rakentunut ihmisten tarpeiden kautta. Nämä tarpeet ovat muovanneet Vanhaa kirkko pian viiden vuoden ajan suuntaan, josta se parhaiten tunnetaan. Diakonia, kohtaaminen ja avun tarjoaminen eri viiteryhmillä täyttää kirkkoa viikosta toiseen. Olli Viljakainen, Kati Eloranta ja Tuomas Perkiö. Tampereen Vanha kirkko.

Tervetuloa kuuntelemaan Vanhan kirkon toiminnasta, joka tekee yhteistyötä useiden kolmansien sektoreiden kanssa, joilla on sama päämäärä. Vanhan kirkon toiminnan keskiössä on halu auttaa ihmisiä tai tarjota avoimen yhteisön.

Vanhalla kirkolla on toiminut usean vuoden ajan Walk in -terapia, jossa nuoret aikuiset saavat kertoa huolistaan ja murheistaan. Useana päivänä Vanhan kirkon kahvilassa kokoontuu joukko ihmisiä, välillä pelataan bingoa, välillä syödään, ja välillä puhutaan suurimmat murheet pois. Pidämme kahvilaa yhdessä Rohee-katulehden kanssa, joka tarjoaa mahdollisuutta pieneen lisätuloa lehtiä myymällä. Usean vuoden ajan Voimavararyhmän nuoret tulevat viikoittain rohkaistumaan, saamaan tukea ja voimia astella eteenpäin elämässä.

A4 Yhteisvastuu unelmien ja toivon äärellä. Ohjelman keskiössä ovat unelmat, nuoret, mahdollisuudet, kirkko, partio, tulevaisuustoivo. Liity keskusteluun, jossa sanoihin tarttuvat niin nuoret itse kuin vaikuttajat yhteiskunnan näköalapaikoilta. Yhteisvastuu on auttanut 75 vuotta tiellä ja kujilla, unelmat ja toivo kuuluvat erityisesti sinne. Arkkipiispa Tapio Luoma, Katri Vappula / Kirkkohallitus ja Tea Hurme / Partio.

Vuonna 2025 Yhteisvastuu vahvistaa lasten ja nuorten unelmia ja toivoa -tässä ja nyt. Keskustelemassa on ihmisiä kirkon ja yhteiskunnan näköalapaikoilta sekä nuoria, joiden unelmia ja toiveita Yhteisvastuu haluaa vahvistaa. Interaktiiviseen keskusteluun katsojat voivat liittyä mukaan omilla kysymyksillä ja kommentteilla digitaalisesti. Yllätyksiä ja huumoria sekä iloa, Yhteisvastuun onnistumisia ja hyviä käytäntöjä, joiden jakamiseen voi myös osallistujat liittyä.

Yhteisvastuukeräys on nostanut marginaalissa olevia ihmisiä ja ilmiöitä esille kirkon suurkeräyksenä 75 vuotta. Niin vaikuttamisen kuin avun perille viemisen tavat ovat ajan saatossa muuttuneet. Yhteisvastuussa kirkko on aina ollut heikoimman puolella, sen joka ei löydä omaa tietään tai hänet on sysätty tieltä sivuun. Ulkopuolisuuden tunne on ollut punaisena lankana keräyksessä koko historia ja sen ehkäisyä jatketaan edelleen yhdessä seurakuntien ja muiden kumppanien kanssa. Tästä on hieno iloita yhdessä ja juhlistaa sitä hyvää, mitä seurakunnissa on tehty ja tehdään. Jokaisen diakonian ja kasvatuksen ammattilaisen työ linkittyy Yhteisvastuuseen joko kohderyhmien kautta tai keräyksessä osallisuuden mahdollisuuksia tarjoten.

Yhteisvastuu on tarjonnut eri sukupolville tavan tehdä hyvää, osallistua ja kuulua joukkoon. Yhteisvastuu voi tarjota yhä useammalla milleniaalille tavan liittyä kirkon toimintaan, toteuttaa omalla tavallaan jäsenyyttä. Juhlavuoden teemassa ”Nuorten unelmointi, toimijuus ja usko tulevaisuuteen” lähestytään ulkopuolisuuden teemaan positiivisen kautta.

A5 Kun kuolema koskettaa – Surevan lapsen kohtaaminen ja tukeminen. Miten lapset ilmentävät ja jakavat suruaan? Millaisia katsomuksellisuuteen liittyviä ulottuvuuksia suruun liittyy ja miten niitä käsitellään? Luennolla kuullaan tutkimukseen perustuen kirkon työntekijöiden kokemuksia surevan lapsen kohtaamisesta ja tutustutaan erilaisiin tukimalleihin. TT Juha Itkonen, Virpi Sipola, Henna Ahrikkala ja Anita Ahtiainen. Kirkkohallitus, Tampereen seurakunnat ja LNK.

Luennolla kuullaan kirkon työntekijöiden kokemuksia surevan lapsen kohtaamisesta ja tutustutaan erilaisiin tukimalleihin. Luennolla käsitellään Helsingin yliopiston tutkimushankkeessa kirkon työntekijöiltä kerättyjä surunarratiiveja. Niiden avulla tarkastellaan:

- Miten aikuiset ammattilaiset kohtaavat surevan lapsen ja käsittelevät kuolemaan ja suruun liittyviä kysymyksiä lasten kanssa?
- Miten lapset ilmentävät ja jakavat suruaan?
- Millaisia olemassaoloon, katsomuksellisuuteen tai hengellisyyteen liittyviä ulottuvuuksia suruun nousee esiin ja miten niitä käsitellään?

Kuolema ja suru voivat olla poissulkevia. Ne voivat lisätä yksinäisyyttä ja erillisyyden kokemusta erityisesti silloin, jos kukaan ei kohtaa. Tavoitteena on, että voisimme huomioida entistä paremmin surevan lapsen kirkon toiminnassa ja kohdataan hänet ja hänen perheensä rohkeasti. Saada rohkeutta kohtaamiseen, puheeksi ottamiseen ja tuen tarjoamiseen kirkossa ja Hyvinvointialueilla. Yksikin kohtaaminen voi olla merkittävä.

A6 Onko työmme riittävän radikaalia? Etsinkö turvaverkkojen alta? Taistelenko eriarvoisuutta vastaan? Toteutuuko lähimmäisenrakkauden ainutlaatuisuus työssäni? Radikaalia työmme on silloin, kun rakastamme niitä, joita ihmisten enemmistö ei edes haluaisi autettavan. Talk-showssa mukana Ikali Karvinen, Mikko Malkavaara ja Lotta Törmänen. Kirkon ulkomaanapu.

Pysyäkseen merkityksellisenä, kirkon on jatkuvasti hakeuduttava sinne, missä tarve tulla kohdatuksi on suurin. Muuttumiskykyisenä pysyminen vaatii uskaltautumista kyseenalaistamaan yhteiskunnallisten rakenteiden lisäksi myös oma toiminta. Diakonia- ja nuorisotyössä on nähtävä jokaisen luovuttamaton ihmisarvo. Radikaalia työmme on silloin, kun apu suunnataan äärimmäiseen hätään niille, joita ihmisten enemmistö ei edes haluaisi autettavan.

Lähestymme diakonisen auttamisen radikaalia ydintä talk show -tyyppisellä keskusteluohjelmalla tarkastellen kriittisesti tekemäämme työtä. Keskustelemassa nuorisodiakoni Lotta Törmänen Janakkalan seurakunnasta, joka innostuu arjen kohtaamisista ja kiireettömästä läsnäolosta. Kirkon Ulkomaanavun varatoiminnanjohtaja, diakonissa ja terveystieteiden tohtori Ikali Karvinen, jolla on vuosien kokemus toimimisesta erittäin hauraissa ympäristöissä maailmalla sekä Diakin diakonian ja kasvatuksen yliopettaja ja kirkkohistorian dosentti Mikko Malkavaara, joka on kirjoittanut radikaalidiakoniasta. Miten varmistetaan, että diakonia ei ajan saatossa kadota radikaalia ja taistelevaa luonnettaan?

Keskustelijoiden pohdiskelua voi peilata oman työympäristön paikallisiin kysymyksiin ja haasteisiin. Yhdessä etsimme vastauksia kysymyksiin: Etsinkö turvaverkkojen alta kaikkein vaikeimmin autettavia? Taistelenko eriarvoisuuden juurisyytä vastaan kuuluttamalla syrjäytettyjen asiaa? Saanko käyttää asiantuntemustani yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaamiseksi? Osaanko päästää irti tehtävistä, jotka pitävät minut poissa toteuttamasta lähimmäisenrakkauden radikaalia luonnetta?

Ohjelman tavoitteena on pohtia sitä, miten kaikkein heikoimmassa asiassa olevat tavoitetaan, kuinka pitkälle ulkokehälle kohtaamisemme todellisuudessa yltää ja miten hyvin havaitsemme oman toimintamme ulkopuolelle jäävät ja jätettävät ihmiset. Katselemme kriittisesti omaa toimintaamme ja

siihen vaikuttavia tekijöitä. Pohdimme millaiset asenteet vähentävät mahdollisuuksia ja intoa ulkopuolisuuden ehkäisyyn. Nostamme esille myös, mikä rooli osallisuuden ja toimijuuden vahvistamisella sekä paikallisella yhteisöllä on ulkopuolisuuden vähentämisessä.

A7 Vammaisen ihmisen toimijuus kirkossa - Näkökulmia Suomesta ja maailmalta. Vammaiset ihmiset nähdään usein avun tarvitsijoina ja sen kohteina, mutta kuinka kirkko voisi päästä eroon tällaisesta ajattelusta? Millaisin työkaluin toimijuutta tai esimerkiksi työllistymistä kirkon työhön voidaan vahvistaa? Miina Kurjenmiekka / Suomen Lähetysseura, Anne Kuusisto sekä Simo Klem / Kehitysvammaliitto.

Vammaiset ihmiset nähdään usein avun tarvitsijoina ja sen kohteina, mutta Lähetysseuran kumppaneiden työssä päämääränä on kehittää ja parantaa heidän oman toimijuutensa edellytyksiä. Luennon alussa peilataan globaalin kirkon näkökulmia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon todellisuuteen ja pohditaan esimerkiksi sitä, kenellä on pääsy seurakunnan toimintaan, millainen on esteetön kirkko, ja millaista on vammaisuuden teologia. Aiheesta kertomassa on Lähetysseuran entinen asiantuntija Amu Urhonen.

Luennon toisella puolikkaalla esitellään konkreettisia esimerkkejä siitä, kuinka voidaan avata vammaisille ihmisille väyliä työskennellä ja toimia kirkossa. Kehitysvammaliiton työllisyysasiantuntija kertoo tarkemmin kehitysvammaisten ihmisten työllisyystilanteesta Suomessa, ja Vantaan seurakuntayhtymän hankekoordinaattori Anne Kuusisto esittelee yhtenä työkaluna Töihin seurakuntaan! -hanketta. Töihin seurakuntaan! on Vantaan seurakuntayhtymän, Kehitysvammaliiton ja STEP-koulutuksen ESR+ rahoitteinen yhteishanke.

Luennon lopuksi on varattu aikaa yhteiselle keskustelulle sekä yleisökysymyksille.

A8 Nuoret ja rippikoulu: tiellä vai kujalla? Mitä sanoo tutkimus? Esittelemme uusimman suomalaisen ja kansainvälisen rippikoulututkimuksen sekä vuoden 2024 valtakunnallisen rippikoulukyselyn tuloksia, johtopäätöksiä ja toimenpide-ehdotuksia. Mikko Wirtanen / Kirkkohallitus, Johanna Hirsto ja Kati Tervo-Niemelä / UEF.

Rippikoulussa on mukana laajasti kasvatuksen ja diakonian ammattilaisia. Tutkimustulokset kuvaavat kaikkien toimintaympäristöä sekä nykytilan ja tulevaisuuden tarpeita ja haasteita.

Nostamme esille tuloksia, jotka liittyvät nuorten kokemuksista analysoituun tutkimustietoon mm. toimijuudesta, oppimisesta, turvallisuudesta, arvojen polarisaatiosta ja rippikoulun vaikutuksesta hyvinvointiin.

Asiantuntijat ja kommentaattorit: Kati Tervo-Niemelä UEF, Jouko Porkka UKKT, Pietari Hannikainen HY, Heidi Toivanen UEF, Jari Pulkkinen LNK, Johanna Hirsto Espoon srky ja Mikko Wirtanen Kirkkohallitus

A9 Luonnon yhteinen laulu – osallisuus, yhteisöllisyys ja spiritualiteetti luomakunnassa. Ihmisyys on kriisissä! Mitä seurauksia ulkopuolisuuden tuottamisella on niin ihmisille kuin myös tuntemallemme elämälle tällä planeetalla? Miten voisimme syvemmin liittyä sosiaalisen ja ekologisen oikeudenmukaisuuden teemoihin ja niiden yhteydestä luomisen ja lunastuksen hengellisiin kysymyksiin? Mitä näkökulmia kristillinen spiritualiteetti tarjoaa sosiaaliseen ja ekologiseen oikeudenmukaisuuteen? Henri Järvinen / Kirkon tutkimus ja koulutus, Teija Peura / Luontoliitto ja Jussi Holopainen / Tampereen seurakunnat.

Yksi kirkon tämän päivän ongelma on, että se on kulttuurisesti ja sosiaalisesti irrallinen siitä mitä maailmassa ja luomakunnassa on meneillään. Useiden toisiinsa kytkeytyneiden kriisien maailmassa myös ihmisenä olemisen tapojen voidaan nähdä olevan kriisissä.

Tarvitsemme ajattelua, jossa elämää tarkastellaan kokonaisvaltaisemmin, ei pelkästään ihmiskeskeisestä näkökulmasta. Keitä kaikkia ymmärrämme osallisiksi, kun puhumme ulkopuolisuudesta? Rajataanko näkökulma koskemaan vain ihmisiä, vai otetaanko ulkopuolisuuden ehkäisyssä huomioon kokonaisvaltaiset yhteytemme muuhun luontoon ja tätä kautta myös itseemme osana luonnon ja elämän ihmettä? Mitä seurauksia tällä ulkopuolisuuden tuottamisella on niin ihmisille kuin myös tuntemallemme elämälle tällä planeetalla? Miten voisimme syvemmin liittyä sosiaalisen ja ekologisen oikeudenmukaisuuden teemoihin ja niiden yhteydestä luomisen ja lunastuksen hengellisiin kysymyksiin?

Ohjelma käsittelee isoja peruskysymyksiä osallisuuteen liittyen niin ihmiselämän, yhteiskunnan kuin ympäristösuhteenkin näkökulmasta. Puheenvuorossa herätellään kysymään, voisimmeko ymmärtää enemmän kuin ihmisen maailman ja lajirajat ylittävän kumppanuuden yhtenä reittinä osallisuuteen, yhteisöllisyyteen, toimijuuteen ja toivoon.

Puheenvuoroja aiheeseen tarjoaa Kirkon tutkimuksen ja koulutuksen kouluttaja Henri Järvinen, joka pohtii mitä voisimme tehdä sille, että jumalanpalvelus ja hengellisyys on sisäisesti irrallaan sen alkuperäisistä juurista - luomisesta, vapautuksesta ja Jeesuksen toiminnasta ihmisten tarpeiden kohtaajana ja opetuslasten jalkojen pesijänä.

Toisena puhujana toimii Luontoliiton ympäristökasvatuspäällikkö Teija Peura. Puheenvuoro tarjoaa ulkopuolisuuden käsittelyyn näkökulman, jossa otetaan huomioon ihmisten ohella myös muu luonto, sekä miten ihmis- ja maailmakuvamme vaikuttavat merkittävällä tavalla ulkopuolisuuden käsittämiseen ja ratkaisuvaihtoehtoihin, joilla ulkopuolisuutta voitaisiin ehkäistä.

Lisäksi Tampereen hengellisen ohjauksen pastori Jussi Holopaisen johdolla luvassa on käytännön toteutuksia kasvatuksen ja diakonia näkökulmasta sekä hengellistä viritystä, joka luo yhteyttä toistemme ja luomakunnan kanssa.

A TYÖPAJAT

A10 Kenen elävä kulttuuriperintö? Työpajassa tunnistetaan omaa ja toisten elävää, aineetonta kulttuuriperintöä, syvennetään ymmärrystä kulttuurisesta identiteetistä sekä vahvistetaan moninaisuuden osaamista. Opit hyödyntämään moninaista elävää kulttuuriperintöä työssäsi ja saat mukaasi ilmaisia työkaluja useilla eri kielillä. Leena Marsio / Museovirasto, Ira Vihreälehto / Kulttuuriperintökasvatus ja Ilkka Tahvanainen / Kirkkohallitus.

Elävän kulttuuriperinnön työpaja on suunnattu diakonia- ja kasvatustyön ammattilaisille, opettajille ja aihepiiristä kiinnostuneille. Pohdimme yhdessä vastauksia kysymyksiin: Mitä on aineeton elävä kulttuuriperintö? Miten voin paremmin hyödyntää moninaista kulttuuriperintöä työssäni? Minkälaista elävää perintöä on Suomessa? Kuinka erilaiset kulttuuriperinnöt liittyvät katsomuksiin? Kuka on ”me”, kun puhutaan ”meidän kulttuuriperinnöstä”?

Työpajan tavoitteena on tunnistaa omaa ja toisten kulttuuriperintöä, syventää ymmärrystä kulttuurisesta identiteetistä sekä vahvistaa omaa moninaisuuden osaamista. Pajan käytännönläheiset vinkit tukevat lasten ja nuorten minäkuvan rakentumista, moninaisuuden hyväksymistä ja lopulta parempaa yhteiskuntaa meille kaikille. Työpajassa toteutetaan sekä

tiedollisen syventämisen osuuksia, pari- ja ryhmätehtäviä, että testataan keskusteluun rohkaisevia metodeja.

Kulttuuriperinnön näkökulma on viime vuosina muuttunut yhä enemmän aineellisesta aineettomaan – seinien ja museoesineiden sijasta sen keskiössä ovat ihmiset. Mitä kulttuuriperintö merkitsee ihmisten arjessa ja juhlassa, mitä arvoja ne meille välittävät, kenen kulttuuriperinnöstä puhutaan ja toisaalta millaisesta kulttuuriperinnöstä vaietaan? Aineeton elävä kulttuuriperintö tarjoaa monenlaisia lähtökohtia ymmärtää yhteisöllisyyden, kuulumisen ja toisaalta ulkopuolisuuden teemoja.

Työpajan toteuttavat Museovirasto ja Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura yhteistyössä Kirkkohallituksen kanssa. Pajassa osallistujat pääsevät kokeilemaan esimerkiksi Perintöhyrrää, jota voi soveltaa omassa työssään. Verkosta löytyvä dialogityökalu löytyy jo kahdeksallatoista eri kielellä. <https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/julkaisut/perintohyrra>

Tutuksi tulevat myös Kulttuurin vuosikellon monet materiaalit, jotka ovat ehtymätön aarreaitta kulttuuriperinnön teemojen käsittelyyn erilaisten ryhmien kanssa. <https://kulttuurinvuosikello2.fi/>

Työ liittyy Unescon yleissopimuksen aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta toteuttamiseen, josta Museovirasto vastaa. <https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/>

Elävän perinnön wikiluettelosta löytyy jo 240 esimerkkiä yli 400 erilaiselta yhteisöltä. <https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/>

A11 Ideahautomo - kasvatuksen ja diakonian yhteistyön merkitys muuttuvassa yhteiskunnassa.

Lapsiperheköyhyys, mielenterveyshaasteet ja jaksamisen kysymykset korostuvat yhä enemmän tulevaisuudessa lasten, nuorten ja vanhempien elämässä. Miten me seurakunnassa voisimme tehdä tiiviimmin yhteistyötä, jotta voisimme kokonaisvaltaisemmin olla ehkäisemässä syrjäytymistä ja ulkopuolisuuden kokemusta? Anna Henriksson, Taru Myllymäki ja Anna-Leena Mansukoski, Tampereen seurakunnat.

Lapsiperheköyhyys, mielenterveyshaasteet ja jaksamisen kysymykset korostuvat yhä enemmän tulevaisuudessa lasten, nuorten ja vanhempien elämässä. Miten me seurakunnassa voisimme tehdä tiiviimmin yhteistyötä, jotta voisimme kokonaisvaltaisemmin olla ehkäisemässä syrjäytymistä ja ulkopuolisuuden kokemusta? Mihin meitä tarvitaan? Milloin kuuluu auttaa? Pitääkö yhteiskunta huolen omistaan? Viime vuosien kasvanut nuorisodiakonian tarve - mihin se meitä haastaa?

Työpaja työskentely toiminnallisien menetelmin. Avoimin mielin, uutta ideoiden. Pohditaan diakonian ja kasvatuksen yhteisiä rajapintoja, asiakastarpeita sekä jaetaan hyviä ideoita ja kokemuksia yhteistyöstä.

A12 Kuka unohdettiin kutsua? Vähemmistöt ja muunkieliset kokevat Suomessa rasismia ja syrjintää. Eriyisesti nuoret kokevat ulkopuolisuutta. Esittelemme hyviä käytäntöjä siitä, miten tavoittaa eri kieliryhmiä tulevat. Esimerkkeinä Suomen suurin nuorten vapaaehtoisjärjestö Partio ja tamperelainen Marhaban-keskus. Anna-Leena Klemetti-Ralenius / STEP-koulutus, Ulla Siirto / Kirkkohallitus, Maria Haapavaara / Tampereen seurakunnat ja Petra Valkonen / Partio.

Marhaban-keskus on kansainvälinen olohuone Tampereen sydämessä, Kalevan kirkossa. Mitä osallisuus ja toimijuus tarkoittaa kotouttamistyössä? Mitä tulevaisuuden näkymiä työllä on? Mukana myös nostoja maahanmuuttajataustaisia äitejä kotouttavasta VAU! Vauhtia uralle -hankkeesta.

Partio on Suomen suurin nuorten vapaaehtoisjärjestö. Haluamme, että partio kuuluu aidosti kaikille ja jokainen voi taustastaan riippumatta tuntea partion turvallisiksi ja kiinnostavaksi harrastukseksi. Esittelyssä on maahanmuuttajatyön tiekartta, jossa korostuvat erityisesti yhdenvertaisuuteen liittyvät teot.

Vähemmistöt ja muunkieliset kokevat Suomessa rasismia ja syrjintää. Erityisesti nuorten maahanmuuttaneiden ulkopuolisuuden tunne on huomattava. Työpajassa esittelemme hyviä esimerkkejä ja käytäntöjä siitä, miten seurakunta tavoittaa eri kulttuureista ja kieliryhmistä tulevat mukaan toimintaansa. Hyödynnämme toiminnallisuutta ja osallisuutta vahvistavia menetelmiä. Kenet sinä kutsut mukaan? Yhdenvertaisuusteot ovat konkreettisia välineitä ulkopuolisuuden ehkäisyyn.

A13 Oma ääni työkaluna. Vahvasta positiivista mielikuvaa omasta äänestäsi ja boostaa samalla itseluottamuksesi ja itsetuntosi! Työpajan jälkeen uskallat ilmaista itseäsi rohkeammin ja sinulla on työkaluja käyttää ääntä monipuolisesti ja ergonomisesti ja puhua myös niiden puolesta, joiden ääni ei kuulu. Också på svenska! Rebecka Stråhlman / Voice & Life.

Seurakunnan työntekijöinä käytämme ääntämme hyvin vaihtelevissa ja välillä haastavissa tilanteissa. Millaisia kuvia, käsityksiä, ajatuksia, tunteita ja kokemuksia sinulla on omasta äänestäsi? Mielikuvalla omasta äänestä on vahva yhteys itseluottamukseen ja itsetuntoon. Mielikuva voi sekä auttaa että estää meitä ilmaisemaan mielipiteitämme. Kun uskallamme käyttää ääntämme ja ilmaisemaan itseämme, on myös paljon helpompaa puhua ja taistella vääryyksiä, epätasa-arvoja ja epäoikeudenmukaisuuksia vastaan. Monipuolisella äänenkäytöllä pystymme myös paremmin puhumaan heidän puolestaan, jotka eivät itse saa äänensä kuuluviin.

Tässä työpajassa käytämme menetelmää, jolla vahvistamme positiivista mielikuvaa omasta äänestä ja samalla boostamme itseluottamusta ja itsetuntoa. Liikumme, leikimme ja hassuttelemme. Työpajan jälkeen uskallat ilmaista itseäsi rohkeammin. Sinulla on myös työkaluja käyttää ääntä monipuolisesti ja ergonomisesti, sekä pitää äänestäsi hyvää huolta. Sisältö on suunniteltu ammattilaisten arkisia työtehtäviä ajatellen. Kaikki käyttävät jossain määrin ääntä, kun esimerkiksi ohjaavat ryhmiä, pitävät hartauksia ja vierailevat kouluissa ja päiväkodeissa. Joskus tilanteet voivat olla äänelle hyvinkin haastavia: akustisesti haastava tila, heikkokuuloiset ikääntyneet, äänekkäät lapset jne. Vid behov förverkligas workshopen som tvåspråkig.

A14 Unelmien työpaja. Työpajan ideana on se, että nuoret löytävät omannäköisiään vapaaehtoistehtäviä, sellaisia, mitä on kiva tehdä yhdessä ja jotka vahvistavat nuoren omaa toimijuutta vaikuttajana. Työpajassa käydään läpi toimintamalli sekä konkreettiset menetelmät siihen, miten nuoret pystyvät ideoimaan ja toteuttamaan unelmien vapaaehtoistyötä. Irene Nummela / Kirkkohallitus ja Anna Porthen / Kansalaisareena.

Työpajan käytyään osallistuja saa valmiudet fasilitoida omassa työssään unelmien vapaaehtoistoiminnan työpajamallia. Tämä malli sopii kaikenikäisille toteutettavaksi, sitä voi myös soveltaa omaan työhönsä ja ikäryhmälle sopivaksi. Tässä vahvistuu nuorten luottamus omiin vaikutusmahdollisuuksiin sekä osallisuus seurakunnan elämää.

A15 Kansainvälistyvä Suomi haastaa kouluissa ja oppilaitoksissa. Miten valmistaudumme yhdessä uuteen tilanteeseen? Millaista yhteistyötä voimme tehdä uskonnollisten yhteisöjen kesken kouluissa ja oppilaitoksissa? Stiven Naatus, Tuula Vinko ja Laura Huovinen / Kirkkohallitus sekä USKOT-foorum.

Kansainvälisyys sekä uskontojen ja muiden katsomusten moninaisuus lisääntyvät kouluissa ja oppilaitoksissa. Haastavat katsomukselliset ja uskonnolliset kysymykset saattavat nousta yhä

useammin esiin. Samaan aikaan nuoret suhtautuvat suopeasti uskonnon näkymiseen kouluissa ja oppilaitoksissa ja kaipaavat tukea oman katsomuksensa pohdintaan. Miten valmistaudumme yhdessä uudenaikaiseen toimintaympäristöön? Entä millaista yhteistyötä voimme tehdä uskonnollisten yhteisöjen kesken kouluissa ja oppilaitoksissa?

A16 EXL - Tiivistä uskonnollisesta yhteisöstä irtaantuneiden nuorten ryhmätoiminta. Jaamme kokemuksiamme ja tekemiämme havaintoja EXL- ryhmän kanssa työskentelystä. Työpajassa terveisiä EXL- ryhmäläisiltä. Käytämme esimerkkiharjoituksia, joilla pääsee tutustumaan ryhmässä käytettyihin menetelmiin. Mono Kuoppala ja Ansku Saukkomaa / Oulun seurakuntayhtymä.

EXL-ryhmissä olevat nuoret ovat kauan miettineet irtaantumistaan omasta uskonyhteisöstä. Nuorille irtaantuminen on ollut pitkä ja kivulias prosessi, jossa nuoren usko ja uskovan identiteetti, minäkuva, arvot ja yhteisö ovat muuttuneet tai jopa kadonneet. Irtautumisprosessi on harvoin ollut yhtäkkinen ja syitä irtaantumiseen on ollut usein monia.

Käyttämämme tutkimustieto perustuu ratkaisukeskeisen lyhytterapian teoriaan, jonka keskeinen filosofia voidaan kiteyttää kolmeen lauseeseen: Jos se ei ole rikki, älä korjaa sitä. Jos jokin toimii, tee sitä lisää. Jos jokin ei toimi, tee jotain toisin. Olemme käyttäneet myös uskontotieteen, sosiologian ja psykologian tutkimuksia toimintamme taustateoriassa.

Työpajassa osallistujat pääsevät esimerkkiharjoituksilla tutustumaan ryhmässä käytettyihin menetelmiin. Jaamme kokemuksiamme ja tekemiämme havaintoja EXL- ryhmän kanssa työskentelystä. Tuomme työpajaan terveisiä EXL- ryhmien osallistujilta. "Tiedän miltä tuntuu, kun sielua raikataan" totesi nuori, joka oli irtaantunut tiivistä uskonnollisesta yhteisöstä, jossa hän oli kokenut hengellistä väkivaltaa.

EXL- ryhmäläiset ovat kuvanneet elävänsä kahden maailman välissä ja heillä on vahva kokemus ulkopuolisuudesta, josta alla on muutama esimerkki:

- yksinäisyys ilman omaa yhteisöä (sosiaalinen)
- arvolähtöinen ulkopuolisuus
- itse valittu tai toisten määrittelemä ulkopuolisuus

Ulkopuolisuutta ehkäistään

- Mahdollistetaan turvallinen tila käsitellä ulkopuolisuuden kokemuksia
- Vahvistetaan osallisuutta ja yhteisöllisyyttä
- Huomioidaan ja hyväksytään erilaisuutta
- Tuetaan yksilön omia ratkaisuja
- Vahvistetaan toivoa

Työpaja sopii kaikille, jotka saattavat kohdata työssään tiivistä uskonnollisesta yhteisöstä irtaantuneita nuoria ja nuoria aikuisia.

A17 Yksin pääsis helpommalla - Miten rakennetaan vaikuttavaa yhteistyötä seurakuntien, järjestöjen ja kuntien välillä? Osallisuuden vahvistaminen ja ulkopuolisuuden ehkäisy vaativat pitkäjänteistä yhteistyötä. Yhteistyössä on voimaa ja vaikuttavuutta. Yhdistämällä voimamme voimme toimia entistä paremmin yhteiskunnan parhaaksi. Tuija Kautto ja Mimmi Mäkinen-Kokkonen / Allianssi

Ohjelmassa pääset mukaan pohtimaan ja keskustelemaan yhteistyön mahdollisuuksista seurakuntien, järjestöjen ja kuntien välillä. Voit tulla kertomaan oma reseptisi yhteistyön rakentamiseen tai ideoimaan mitä kaikkea yhteistyö voikaan olla!

Työpajassa on mukana myös erityisnuoristyönohjaaja Petri Grönholm Jyväskylän seurakunnasta kertomassa Jyväskylän Nuorten kohtaamispaikka Bostarin yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa.

A18 Lasten ja nuorten yhdenvertaisuuden ja harrastusten saavutettavuuden edistäminen.

Saavutettavampi harrastus -suositusten teemoja hyödyntäen pohdimme saavutettavuuden edistämistä ja maksuttoman harrastamisen sekä harrastuksiin liittyvän avustustoiminnan mahdollisuuksia auttaa lapsia ja nuoria mielekkään harrastuksen pariin. Päivi Häikiö / SOS-Lapsikylä, Marianna Tarhala / Olympiakomitea, Tetti Tuhkio / Lastenkulttuuri ja Tarja Vartiainen / Opetushallitus.

Työpajassa pohditaan harrastustoiminnan saavutettavuuden edistämistä ja maksuttoman harrastamisen sekä harrastuksiin liittyvän avustustoiminnan mahdollisuuksia auttaa lapsia ja nuoria mielekkään harrastuksen pariin paikallisesti ja lapsia osallistaen.

Lapselle mieleinen harrastus tukee monella tapaa lapsen kasvua ja kehitystä. Osallistumisen ja harrastamisen tulisi olla mahdollisimman helppoa riippumatta esimerkiksi toimintarajoitteista, tuen tarpeista, äidinkielestä tai perheen taloudellisesta tilanteesta. Harrastusten järjestäjien tuleekin poistaa toimintaan osallistumisen esteitä ja edistää yhdenvertaisuutta.

Kun perheellä on vähän rahaa, lapsi joutuu usein luopumaan tärkeästä harrastuksestaan. Osalla lapsista taas ei ole koskaan mahdollisuutta aloittaa kiinnostavaa harrastusta. Perheitä kohtaavassa työssä törmäämme usein samoihin haasteisiin, jotka estävät lapsen harrastamisen.

Työpajassa pohditaan maksullisen ja maksuttoman harrastuksen sekä harrastuksiin liittyvän avustustoiminnan mahdollisuuksia ulkopuolisuuden ehkäisemisessä ja tutustumme paikallisiin toimiviin ratkaisuihin yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien edistämiseksi.

Työpajassa aihetta alustavat

- Saavutettavampi harrastus -suositukset Tetti Tuhkio, hankekoordinaattori, Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto
- Harrastamisen Suomen mallin hyvät käytänteet, Tarja Vartiainen, OPH
- Liikunnan ja urheilun harrastamisen edistäminen, Marianna Tarhala, Suomen Olympiakomitea
- Harrastustukitoiminta, Päivi Häikiö, SOS-Lapsikylä, harrastustukijoiden -verkoston edustajana

Alustajat tuovat esille toimivia malleja, jonka jälkeen pohdimme yhdessä keinoja ja ratkaisuja, mitä voimme tehdä yhdessä enemmän lasten ja nuorten tukemiseksi oman mielekkään harrastuksen löytämiseksi ja mahdollistumiseksi. Työpajassa pohditaan ratkaisuja Saavutettavampi harrastus -suositusten teemojen mukaan.

Pienituloisen perheen lapsen harrastamisen mahdollistaminen liittyy monellakin tapaa ulkopuolisuuden ehkäisyyn, kuten taloudellisen ja sosiaalisen ulkopuolisuuden ehkäisyyn. Harrastamisen mahdollistaminen tukee lapsen ja nuoren toimijuutta sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Uskomme, että paikallisella yhteistyöllä voimme auttaa lapsia yhdessä enemmän ja ennaltaehkäisevästi.

A19 Katse tulevaisuuteen - johtamisen työpaja. Tule tutkimaan ja oppimaan yhdessä: Mitä taitoja johtaja tarvitsee muutosjohtamisessa? Millainen johtaminen tukee proaktiivista tulevaisuustyötä? Miten muutosjoustavuutta edistetään? Mitä tulevaisuusajattelu on osaamisena ja työtaitoina? Miten toimintatapojen muutos tapahtuu? Airi Raitaranta, asiantuntija / Tampereen hiippakunta sekä Marja Olli, kehittämispäällikkö / Pirkanmaan hyvinvointialue ja Sarita Alarotu, ratkaisukeskuksen päällikkö / KELA.

Työpajassa on tarjolla sytykkeitä muutosjohtamisesta, tulevaisuusajattelusta ja toimintakulttuurin muutoksesta. Kuulemme tarinoita muutosjohtamisesta ja työpajan teemoja työstetään myös yhdessä keskustellen. Työpajassa esitellään lisäksi tulevaisuustyön työkaluja.

Tulevaisuusajattelulla tuetaan tulevaisuusvallan laajentamista ja tarvittavien muutosten mahdollistamista. Tarvitsemme yhdenvertaisuuden edistämistä ja erilaisten äänten vahvistamista ulkopuolisuuden ehkäisemiseksi mahdollistaaksemme yhä laajemmalle joukolla toiveikkaamman tulevaisuuden. Johtaminen on avainasemassa tulevaisuusvallan jakamisessa ja muutoksen tekemisessä.

A20 Vanhemmuuden yhteisöllinen tukeminen. Konkreettisia toiminnallisia malleja perheiden tueksi. Diakonisen perhetyön Pastilli-projektilla iloa arkeen ja voimaa vanhemmuuteen. Piki -toimintamalli vanhemmuuden tukemiseen ja kiusaamisen ehkäisyyn. Messy Church sotkuisen hauska matalan kynnyksen kirkkohetki kaikenikäisille, jossa diakonia ja kasvatus tukevat toisiaan.

Kaikki nämä toimintamallit pyrkivät ehkäisemään yksinäisyyttä ja syrjäytymistä sekä tukemaan yhteisöllisyyttä ja oman paikan löytämistä. Toimintamallit tukevat perheitä ja vanhemmuutta haasteiden keskellä ja mahdollistavat iloa ja toivoa arkeen.

Säde Suutari / KRS, Onerva Toikko ja Antti Kulmala / Tampereen messukylän seurakunta, Tiina Haapsalo / Piki-toiminta.

A21 Kohtaamisia pyhien tekstien äärellä: Maria Uudessa testamentissa ja Koraanissa bibliodraaman keinoin. Työpajassa tutkitaan bibliodraaman keinoin Uuden testamentin ja Koraanin tekstejä Mariasta, Jeesuksen äidistä. Bibliodraama on pyhien tekstien tutkimista kaikilla aisteilla, koko keholla ja mielellä. Se tarjoaa turvallisen tilan asenteiden, uskomusten ja suhteiden tutkiskeluun. Vanhan testamentin ja lähialojen tutkimuksen professori, bibliodraamaohjaaja Jutta Jokiranta ja Uuden testamentin eksegetiikan dosentti, bibliodraamaohjaaja Nina Nikki.

Bibliodraama on pyhien (ja muiden) tekstien tutkimista kaikilla aisteilla, koko keholla ja mielellä. Se ei ole näyttelystä vaan eläytymistä tekstien maailmaan niissä esiintyvien roolien kautta. Roolit kutsuvat mielikuvituksen käyttöön ja tarjoavat turvallisen tilan asenteiden, uskomusten ja suhteiden tutkiskeluun. Työpajassa tutkittavat tekstit ovat Luukkaan evankeliumi 1:26-38, 2:1-20 ja Suura 19 eli Marian suura.

Bibliodraama rakentuu menetelmänä osallistujien omalle toimijuudelle, jonka vahvistamista se myös tukee. Bibliodraama ei edellytä tietynlaista vakaumusta eikä pyri ennalta määrättyihin lopputuloksiin. Toteutuksessa noudetetaan turvallisen tilan periaatetta. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, muiden osallistujien kunnioittavaan kohtaamiseen ja luottamuksellisuuteen. Bibliodraamaa hyödynnetään enenevästi uskontojen välisen dialogin ja yhteisymmärryksen kasvattamisen välineenä.

Bibliodraama sopii monenlaisiin ympäristöihin, sekä lapsi- että aikuistyöhön ja -koulutukseen. Työpajan tarjoaa mahdollisuuden kokeilla bibliodraamatyöskentelyä ja on tarkoitettu erityisesti

ensikertalaisille. Työpaja ei edellytä etukäteisvalmistelua, mutta osallistujalla on hyvä olla kevyen liikkumisen mahdollistava vaatetus. Työpajaan voidaan ottaa 6-12 osallistujaa.

B) To 9.1.2025 klo 13.30–15.00

B RINNAKKAISLUENNOT

B1 The role of churches in supporting the resilience of Nordic societies. Can churches and religious communities strengthen societal security and resilience? The discussion is conducted in cooperation with the Ministry of Foreign Affairs and is part of Finland's chairmanship of the Nordic Council of Ministers. Stiven Naatus, Mika Mickelsson and Maria Haapavaara.

The tense global situation has increased tension in Nordic societies. Internal polarization within societies has also been on the rise. Open Nordic democracies face threats. In a tense situation, cooperation is needed to strengthen societal resilience. Churches and other religious communities also have a significant role in this work. The discussion will explore what this role might be. The discussion will be held in English and is organized in cooperation with the Nordic Church Resilience Network and the Ministry for Foreign Affairs of Finland, as part of Finland's chairmanship of the Nordic Council of Ministers.

B2 Diakonaattiuudistuksen teologinen perusta -työryhmän ensimmäisiä tuloksia.

Piispankokouksen aloittama diakonaattiin liittyvä työskentely toteutetaan kahdessa vaiheessa vuosien 2024–2027 aikana. Työn ensimmäinen avaa teologista keskustelua diakonaattiuudistuksesta. Esittelemme ryhmän työn tuloksia ja käydään keskustelua aiheesta. Petri Määttä, Kari Kopperi, Kalle Kuusimäki, Minna Hietämäki / Kirkkohallitus.

B3 Tutkimuksen ja verkostotyön avulla vaikuttavuutta lapsiperheköyhyystyöhön. Kelan tutkijat kertovat pienituloisten lapsiperheiden toimeentulosta, sosiaaliturvan muutosten vaikutuksista lapsiperheiden toimeentuloon ja esittävät vaihtoehtoja, miten pienituloisten lapsiperheiden toimeentuloa voitaisiin parantaa. Lapsiperheköyhyysverkoston puheenvuorossa syvennetään ymmärrystä kokemustiedolla ja pohditaan verkostoyhteistyön mahdollisuuksia. Aino Sarkia / Pelastakaa lapset sekä lapsiperheköyhyysverkosto.

Rinnakkaisluentokokonaisuus keskittyy lapsiperheköyhyyteen ja pienituloisten lapsiperheiden hyvinvoinnin kysymyksiin. Kokoavana ajatuksena on lapsiperheköyhyyden torjumisen ja lapsiperheiden riittävän toimeentulon turvaamisen keskeinen merkitys lapsen oikeuksien toteutumisessa sekä verkostoyhteistyön rooli lapsiperheköyhyyttä ehkäisevässä työssä. Luentokokonaisuuteen sisältyy myös yleisön osallistumista keskustelun ja pariporinoiden muodossa.

Kokonaisuus koostuu kahdesta osasta: tutkijapuheenvuorossa Kelan tutkijat kertovat pienituloisten lapsiperheiden toimeentulosta. Esityksessä pohditaan sosiaaliturvan tehtävää toimeentulon turvaajana erilaisten riskien sattuessa sekä sitä, miten sosiaaliturvaetuudet onnistuvat vähentämään lapsiperheiden köyhyyttä. Sosiaaliturvaetuudet parantavat heikoimmin toimeentulevien ryhmien asemaa, mutta eivät kaikilta osin huomioi perheiden monimuotoisuutta, esimerkiksi vuoroasumistilanteita. Esityksessä esitetään arvioita sosiaaliturvan muutosten vaikutuksia lapsiperheiden toimeentuloon ja tuodaan esille vaihtoehtoja, miten pienituloisten lapsiperheiden toimeentuloa voitaisiin parantaa. Puheenvuoro perustuu Lapsiperheiden pienituloisuus ja

sosiaaliturvaetuudet -tutkimushankkeessa monipuolisten rekisteriaineistojen ja laadullisen haastatteluaineiston avulla tuotettuun tietoon.

Toisessa osassa lapsiperheköyhyysverkoston puheenvuoro keskittyy seuraaviin teemoihin:

- Verkostoyhteistyön mahdollisuudet lapsiperheköyhyystyössä ja eri tasoilla toimittaessa
- Miksi ja miten rahasta voi puhua? Oivalluksia raha-asioiden puheeksiottoon, joita voi hyödyntää oma työssä, lisäksi mahdollisuus tutustua Takuusäätiön materiaaleihin ja maksuttomiin koulutuksiin
- Lapsiperheköyhyys arjen kokemuksena. Kokemustiedolla syvennetään ymmärrystä köyhyyden kokemuksellisesta ulottuvuudesta sekä vahvistetaan vaikuttavuutta sisällyttämällä köyhyyttä kokevien omat kokemukset osaksi köyhyydenvastaista työtä.

B4 Moniammatillinen yhteistyö hyvinvointialueella. Esittelyssä Minun tiimini -toimintamalli, joka on Pirkanmaan hyvinvointialueen asiakaslähtöisen monialaisen yhteistyön malli, sekä Nekalan yhteisöneuvonta, joka on Tampereen Eteläisen seurakunnan diakonia- ja päihdetyön, Pirhan aikuissosiaalityön, jalkautuvan sosiaalityön ja KELA:n yhteisponnistuksena toteuttama toimintamalli. Sen myötä ihmisellä on mahdollisuus saada laaja-alaista ja oikea-aikaista apua, tukea ja ohjausta matalalla kynnyksellä. Taru Myllymäki/ Tampereen seurakunnat ja Tiina Piispanen / Pirkanmaan hyvinvointialue.

Minun tiimini -toimintamalli luo yhdyspintaa monialaiselle yhteistyölle ja on Pirkanmaan hyvinvointialueelle valittu tapa tehdä työtä asiakaslähtöisesti. Toimintamalli soveltuu asiakkaalle, joka käyttää paljon palveluja ja hyötyy niiden yhteensovittamisesta. Minun tiimini -toiminta voi olla myös ennaltaehkäisevää, jolloin asiakas saa tilanteeseensa useita eri näkökulmia sekä tarvittavat palvelut riittävän ajoissa.

Nekalan yhteisöneuvonta on Tampereen Eteläisen seurakunnan diakonia- ja päihdetyön, Pirhan aikuissosiaalityön, jalkautuvan sosiaalityön ja KELA:n yhteisponnistuksena toteuttama toimintamalli, jonka avulla ihmisellä on mahdollisuus saada laaja-alaista ja oikea-aikaista apua, tukea ja ohjausta matalalla kynnyksellä.

B5 Toivoa ja pelkoa - muistisairauksien vaikutukset sairastuneeseen, läheisiin ja koko perheeseen. Luennolla puhutaan avoimesti muistisairauden herättämistä peloista ja huolista, mutta myös siitä, miten löytää toivoa ja voimavaroja tilanteen käsittelyyn. Irene Nummela / Kirkkohallitus, Katariina Suomu / Muistiliitto, Tarja Välimäki / Itä-Suomen yliopistosta ja Sari Tervonen / Omaishoitajaliitto.

Luennolla käsitellään muistisairauksien vaikutusta sairastuneeseen ja läheisiin ja koko perheeseen. Luennolla puhutaan avoimesti muistisairauden herättämistä peloista ja huolista, mutta myös siitä, miten löytää toivoa ja voimavaroja tilanteen käsittelyyn. Luennolla käydään läpi muun muassa muistisairauksia, niiden oireita ja etenemistä. Lisäksi pureudutaan siihen, miten muistisairasta ihmistä voi parhaiten tukea ja kohdata arjessa. Puhutaan hyvistä käytännön vinkeistä ja työkaluista, joita voi käyttää muistisairaahan ihmisen kanssa kommunikoidessa ja toimimisessa. Tärkeää on ymmärtää, että muistisairas ihminen ansaitsee kunnioitusta ja arvostusta, ja että hänelle voidaan tarjota täysipainoista elämää ja hyvää hoitoa.

Luennon tavoitteena on antaa toivoa ja rohkaisua kaikille, jotka kohtaavat muistisairautta omassa elämässään ja työssään. Yhdessä voimme selvitä tästä vaikeasta tilanteesta ja löytää keinoja elää mahdollisimman hyvää elämää muistisairauden kanssa. Mukana Toiminnanjohtaja Katariina Suomu

Muistiliitosta, Dosentti Tarja Välimäki Itä-Suomen yliopistosta ja Omaishoitajaliiton toiminnanjohtaja Sari Tervonen. Mukana myös kokemusasiantuntija.

B6 Kestävä seurakunta muuttuvassa maailmassa - esimerkkejä työn kehittämiseen. Luennolla esitellään kestävyysraportoinnin työkirjaa, joka antaa välineitä seurakuntien inhimillisesti ja sosiaalisesti kestävä toiminnan kehittämiseen. Toisessa osuudessa keskitytään kehittävään arviointiin ja annetaan vinkkejä oman työn reflektointiin ja kasvatustyön kehittämiseen. Liisa Björklund / Kirkkohallitus sekä Janniina Vlasov ja Tuomas Sarkkinen / Kansallisen koulutuksen arviointikeskus.

Miten toimia kestävä tulevaisuuden eteen? Mitä seurakunta voi oppia muilta organisaatioilta? Miten voidaan todentaa, kuinka paljon seurakunta edistää ihmisten, yhteisöjen ja ympäristön kestävyttä ja hyvinvointia? Malmin seurakunta ja Helsingin seurakuntayhtymä ovat ottaneet askeleita kohti kestävämpää kirkkoa yhteistyössä Kirkkohallituksen kanssa. Kestävä seurakunta 1.0 – Kirkon kestävyysraportoinnin työkirja on nyt valmis ja se tarjoaa tietoa ja tukea seurakunnille kestävyysraportoinnin laadintaa ja vaikuttavuuden arviointia varten. Pilotti tuotti seurakunnille kestävyysraportointimallin, ja mallinnuksessa käytettiin vaikutusketjua sekä Valtiokonttorin laatimaa vastuullisuusraportoinnin mallia. Esityksessä kerrotaan esimerkkejä pilotista sekä esitellään tuotoksena syntyneitä kestävyysraportoinnin työkirjaa. Työkirja tukee tiedolla johtamista ja antaa välineitä kertoa ja tukea seurakuntien ekologisesti, taloudellisesti, yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti kestävä toimintaa.

Esityksen toisessa osuudessa keskitytään kasvatustyön arviointiin ja kehittämiseen. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi ylläpitää varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmää Valssia ja sen monipuolista sisältöä. Valssilla toteutettavassa arvioinnissa korostuu yksinkertaistettujen tulosten sijaan arviointiin osallistuvien keskinäinen vuorovaikutus ja eri kokoonpanoilla käytävät keskustelut, jotka lisäävät ymmärrystä arvioitavasta teemasta. Arviointi ei ole vain tiedon keräämistä, vaan yhteiset keskustelut tekevät arvioinnista merkityksellisen ja vaikuttavan prosessin, jossa myös lasten ja huoltajien tarpeet tulevat huomioituksi. Esimerkkien avulla annamme vinkkejä muutosvoimaiseen arviointiin, oman työn reflektointiin, itsearviointikeskustelujen toteuttamiseen sekä kasvatustyön kehittämiseen. Toivotamme osallistujat tervetulleiksi kuuntelemaan, miten arvioinnin äärelle voi virittyä omassa työssään.

B7 Toinen on paikalla mutta ei läsnä. Millaisia ilmiöitä mielenterveyden haasteisiin liittyy parisuhteen kannalta? Millaiset tilanteet ovat parisuhteiden kannalta erityisen haavoittavia? Miten tarjota tukea kuormittavaan elämäntilanteeseen? Niina Vilkmän ja Laura Huuskonen / Parisuhdekeskus Kataja sekä Tiina Puranen / Finfami.

Mielenterveyden haasteet kuormittavat pari- ja läheissuhteita ja eristävät parisuhteen osapuolia toisistaan. Haasteet toisen tai molempien vanhempien mielenterveydessä vaikuttavat väistämättä myös perheen lapsiin. Mielenterveysongelmat vaikuttavat myös vanhemman kanssakäymiseen lasten kanssa. Vanhemmat kantavat kahta taakkaa, huolta omasta voinnista ja huolta lapsista ja perheestä.

Parisuhteen haasteet aiheuttavat kumppaneille yksinäisyyden kokemusta ja haastavat itsessään mielen hyvinvointia, jolloin riski terveen kumppanin uupumiselle ja sairastumiselle kasvaa.

Sekä parisuhteen että mielenterveyden haasteet koetaan usein leimaavina sekä epäonnistumisina ja siksi avun hakeminen on usein haastavaa sekä sitä haetaan liian myöhään. Asiaista on vaikea puhua läheisille, on helpompaa kertoa kumppanin fyysisestä sairastumisesta kuin psyykkisestä. Vanhemmat, joilla on mielenterveysongelmia, voivat joutua arvostelun kohteeksi. He saattavat myös itse kokea vahvaa syyllisyyttä ongelmistaan, jolloin tilanne johtaa eristäytymiseen ja yksinäjämiseen. Pelkästään jo ilmiöiden normalisointi helpottaa monia ja madaltaa kynnystä avun hakemiselle.

B8 Antirasistinen työote lisää osallisuutta. Luento käsittelee rasismien mekanisme ja niiden historiallisia ja yhteiskunnallisia juuria, ulkopuolisuuden kokemusta ja seurauksia, sekä esittelee antirasistisen työotteen osana ongelmien ennaltaehkäisyä. Hanna-Leena Ylönen, Hodan Mohamed ja Salla Kallio / Yhteiset lapsemme ry.

Luennolla avataan, miten erilaiset rasismien muodot syntyvät ja vaikuttavat yksilöihin ja ryhmiin ja miten rasismi johtaa ulkopuolisuuden kokemuksiin, sekä käydään läpi näiden kokemusten vaikutuksia henkilön hyvinvointiin, identiteettiin ja osallisuuden tunteeseen yhteiskunnassa.

Luennolla esitellään konkreettisia keinoja ja strategioita rasismien vähentämiseen ja ulkopuolisuuden ehkäisyyn, mukaan lukien yhteisöllisyyden vahvistaminen, kasvatukselliset toimenpiteet ja yhdenvertaisuuden edistäminen kaikilla yhteiskunnan tasoilla.

Luento kannustaa osallistujia itsereflektioon erilaisten osallistavien tehtävien avulla. Niiden tarkoituksena on selkiyttää ammattilaisen käsitystä omasta identiteetistä, etuoikeuksista ja ennakkoluuloista, ja sen myötä auttaa vähentämään omien ennakkoluulojen vaikutusta ja rakenteellisen rasismien ylläpitoa omissa toimintamalleissa, puheessa, esimerkeissä ja oletuksissa.

B9 Ulkopuolistanko yksin asuvan? Suomessa on noin 1,3 miljoonaa yksinasuvaa. Vuodesta 1990 yksinasuvien määrä on lähes kaksinkertaistunut ja nykyisin noin puolet kaikista asuntokunnista on yhden hengen asuntokuntia. Ohjelmaosuudessa tarkastellaan kokemuksen, tutkimuksen ja tilastojen valossa yksinasuvien todellisuutta sekä pohditaan, mitä kirkon tulisi tehdä yksin asuvien tilanteen parantamiseksi. Keskustelussa mukana Taru Salovaara/Yksinasuvat ry, puh.joht., Nina Tamminen/THL, erityisasiantuntija sekä Nina Lehto/Tampereen seurakunnat, Vapaaehtoinen Yksinasuvien toiminnassa. Paneelin juontaa vastaava diakoniatyöntekijä Raija Eeva. Ohjelmakokonaisuuden suunnittelussa mukana myös Tiina Saarela/Kirkkohallitus.

Diakonian asiakkaista suurin ryhmä on yksin asuvia. Tiedetäänkö, kuinka suuri joukko on yksinasuvia esimerkiksi kasvatuksen kohtaamisissa nuorissa tai kuinka moni yleensä kirkon toimintaan osallistuva asuu yksin? Ohjelmaosuudessa tarkastellaan ulkopuolisuuden ehkäisyn näkökulmasta yksin asuvien todellisuutta sekä pohditaan, mitä kirkon tulisi tehdä yksin asuvien tilanteen parantamiseksi. Paneelissa keskustellaan kokemuksen, tutkimuksen ja tilastojen valossa eri-ikäisten yksin asuvien kokemuksesta ulkopuolisuudesta, jota välttämättä muu yhteiskunta ei edes huomaa. Oletko sinä huomannut? Paneelin juontaa vastaava diakoniatyöntekijä Raija Eeva.

B10 Tillsammans är vi starka - hopp och stöd till familjer. Hur kan församlingen tillsammans med andra organisationer arbeta förebyggande för att stöda barn, unga och föräldrar? Hur kan man utveckla ett sektoröverskridande familjearbete i församlingen? Välkommen med och få inspiration för att utveckla verksamheten! Mirva Sanden och Helena Salenius / KCSA och Cecilia Forsen / Borgå domkapitel, Lotta Forsbäck från Helsingforsmission, Anna-Lena Sahlström från Mieli.rf och Saija Westerlund-Cook från Folkhälsan. Arrangör Borgå domkapitel och KCSA.

Programmet är uppbyggt av inledande presentationer av sakkunniga från Helsingfors Mission, MIELI r.f och Folkhälsan. Syftet är att ge deltagarna metoder för att stärka familjernas resiliens och delaktighet. Ett annat syfte är att ge inspiration, hopp och mod att pröva nya arbetssätt. Genom att stöda familjer förebygger man utanförskap så att alla blir bekräftade och sedda. Tillsammans arbetar de församlingsanställda och familjer, barn och unga mot gemensamma mål.

B TYÖPAJAT

B11 “Hyvä tästä tulee!” Musiikki vanhemmuuden ja kristillisen kasvatuksen tukena. Musiikki virittää vanhemmuuden kysymysten äärelle lempeästi, rohkaisevasti ja toivoa vahvistaen. Musiikin avulla seurakunta tavoittaa monipuolisen joukon perheitä ja ehkäisee pikkulapsiperheiden ulkopuolisuutta. Kirkkovuoden teemat kulkeutuvat kotiin laulaen ja lorutellen. Riikka Jäntti / LNK & STEP ja Marjukka Luoma / STEP-koulutus.

Laulut ovat erinomainen tapa kuljettaa Polku seurakunnan toiminnasta kotiin saakka mm. Lastenkirkon musiikkimateriaalien avulla. Tule yhdessä pohtimaan, millaisia mahdollisuuksia musiikilla on perheiden ja vanhemmuuden tukemisessa sekä musisoimaan yhdessä.

B12 Lapset ja nuoret, joista ei puhuta. Miten tukea vanhemmuutta erityislapsiperheessä? Mitä kuuluu erityisen sisarukselle? Erityislapsen perheessä arki voi olla todella haastavaa ja kaotistakin, mutta erityislapsen sisarusten huomiointi ei kuulu erityisesti kenellekään. Ohjelmassa esitellään Pikkuhelppi-toimintaa ja sen mahdollisuuksia sekä Harvinaiskeskus Norion Erityinen sisarus -hankkeesta saatua tietoa. Puhutaan neurokirjon kysymyksistä. Hanna Rajalin / LNK, Katri Suhonen / Kirkkohallitus ja Satu Taiveaho / Autismiliitto.

Erityislapsen vanhemmat tekevät parhaansa selviytyäkseen arjesta. He tarvitsevat ennen kaikkea tukea ja vahvistusta. Tässä kanavassa puhutaan neurokirjon kysymyksistä. Ohjelmassa mukana Autismiliiton toiminnanjohtaja Satu Taiveaho ja Kehitysvammaisten Tukiliitto ry asiantuntijat. Ohjelmassa esitellään Pikkuhelppi toimintaa ja sen mahdollisuuksia ja Harvinaiskeskus Norion erityinen sisarus hankkeesta saatua tietoa. Aluksi kanavassa on tieto-osio, jonka jälkeen työskennellään ohjatusti ryhmissä etsien ja koostaen toimintamalleja juuri omaan työkenttään sopivaksi.

Teema ja työskentely käsittelee sosiaalista ja arvolähtöistä ulkopuolisuutta. Ohjelma auttaa hoksaamaan miten pienellä uudelleen ajattelulla voimme toimia vahvemmin kaikenlaisten perheiden tukena kasvatuksen ja diakonian kentillä yhdessä ja erikseen.

B13 Suomi - Toimintakykyinen maa ja kansa -konsepti seurakuntatyössä. Konsepti ennaltaehkäisee ulkopuolelle jäämistä ja tuo lisäarvoa suomalaisten arkeen. Toiminnallisessa työpajassa saat ajankohtaista tietoa, kuulet toimivia esimerkkejä seurakunta-arjesta ja pääset ideoimaan yhdessä muiden kanssa omaan työhösi tapoja edistää työyhteisösi ja seurakuntalaisten toimintakykyä. Satu Rathgeber / LNK, Marianna Tarhala / Olympiakomitea ja Jarkko Piippo / Varkauden seurakunta.

Heikentynyt toimintakyky ja liikkumattomuuden sekä mielenterveyden haasteet lisäävät ulkopuolisuutta ihmisten elämässä. Toimintakykyinen Suomi -ohjelma ennaltaehkäisee ulkopuolelle jäämistä ja tuo lisäarvoa suomalaisten arkeen. Haluamme huolehtia myös seurakunnissa, että jokainen lapsi, nuori, perhe, yksineläjä ja ikääntyvä ihminen saa osakseen hyvinvointia ja toimintakykyä elämän erilaisiin vaiheisiin.

Tervetuloa kuulemaan Toimintakykyinen Suomi -ohjelmasta ja seurakuntien mahdollisuuksista olla mukana edistämässä yhteiskunnassamme Suomen toimintakykyä. Ohjelma toteutetaan yhteistyössä Lasten ja nuorten keskuksen, Olympiakomitean ja Varkauden seurakunnan kanssa. Varkauden seurakunta pilotoi 1.4.-31.10.24 Toimintakykyinen Suomi -ohjelmaa ja aikuisten liikuntatuntia. He tulevat kertomaan kokeilun tuloksia ja omia kokemuksiaan Toimintakykyinen Suomi -ohjelmasta.

B14 Aivan kujalla itsensä kanssa? Päämäärätietoisuuden merkitys seurakuntatyössä. Miten saada hommaa haltuun, kun tuntuu, että on joko aivan kujalla itsensä kanssa tai seurakuntalaisen elämästä puuttuu mielekkäisyys ja siihen etsitään seurakunnasta tukea. Tampereen yliopistossa on tutkittu nuorten ja nuorten aikuisten päämäärätietoisuutta. Päämäärätietoisuuden kautta voidaan löytää keinoja ylisukupolvisen huono-osaisuuden ja sosiaalisen ulkopuolisuuden murtamiseen. Merja Viljanen ja Elina Kuusisto / Tampereen yliopisto.

Vuorovaikutuksellinen ja osallistava luento elämän merkityksellisyyden jäsentämisestä. Ohjelmaosuus käsittelee uusimpia tutkimustuloksia ja päämäärätietoisuuden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille ja tulevaisuusnäkyville. Päämäärätietoisuus vaikuttaa syrjäytymistä ehkäisevästi ja prososiaalinen päämäärä estää taipumasta ekstremistisiin aatteisiin. Päämäärätietoisuuden kautta voidaan löytää myös keinoja ylisukupolvisen huono-osaisuuden ja sosiaalisen ulkopuolisuuden murtamiseen. Ulkopuolisuuden ehkäisemisessä itsetuntemus, merkityksellisyyden kokemus, toimijuus ja halu tehdä hyvää toisille ovat päämäärätietoisuuden peruselementtejä. Jäsentämällä jälkimmäistä, jäsentää myös edellisiä.

Tutkimustuloksista on hyötyä seurakunnan työntekijöille seurakuntalaisten tukemisessa ja ohjaamisessa. Samalla työntekijöiden oman elämänpäämäärän reflektointi vuorovaikutuksellisella luennolla lisää työntekijän oman elämän merkityksellisyyden kokemusta. Työpajan pitäjät haluavat olla myös tuomassa esiin kristillisen vakaumuksen merkitystä elämänpäämäärän jäsentämisessä.

B15 Valoa ja voimaa vauvavuoteen perhekeskusverkostoyhteistyössä. Mitä erityisosaamista seurakunnan ammattilaiset tuovat yhteistyöhön esimerkiksi osallisuuden, erilaisuuden huomioimisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulkopuolisuuden näkökulmasta? Tampereen seurakuntien diakonian, kasvatuksen ja papiston työntekijöitä on mukana esikoistaan odottavien neuvolaperhevalmennuksissa, puolivuotiaiden Perhepolku- ryhmäneuvolassa ja monitoimijaisissa perhekeskusverkostoissa. Riina Viitala ja Minnamaria Tammisalo / Tampereen seurakunnat.

Mikä on seurakuntien paikka hyvinvointialueiden ja muiden toimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä? Mitä erityisosaamista seurakunnan ammattilaiset tuovat yhteistyöhön esimerkiksi osallisuuden, erilaisuuden huomioimisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulkopuolisuuden näkökulmasta? Tätä pohdimme kanavassa alustuksen pohjalta yhdessä keskustellen.

Itsemyötätunnon opettelu, voimavarojen vahvistamisen ja vertaistuen avulla haluamme tukea perheiden jaksamista vauvavuotena ja siitä eteenpäin. Yhteistyö seurakunnan, neuvoloiden ja perhekeskusverkoston kanssa luo perheille mahdollisuuden tulla tutummaksi seurakunnan toiminnan ja sen työntekijöiden kanssa: kynnys ottaa yhteyttä uudessa elämäntilanteessa tai kriisin kohdatessa madaltuu. Myös perhekeskusverkostossa, jossa alueen perheiden parissa toimivat tapaavat toisiaan, vahvistuu toiminta-ajatus, että asiakas on aina "oikealla luukulla".

B16 Supervoimana resilienssi - Tietä etsimässä työelämän muutoksissa. Työelämän muutokset voivat aiheuttaa ulkopuolisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden tunteita, erityisesti kirkon kutsumustyössä. Mistä voi löytää voimaa ja toivoa, kun oma työelämä on myllerryksessä? Työpajassa pohditaan yhdessä, miten johtaa itseään yllättävissä tilanteissa ja vahvistaa resilienssiä. Aino-Elina Kilpeläinen / DIAK ja Anna Kärri / Allianssi.

Työelämässä muutos on pysyvää. Viime aikoina muutosten tahti tuntuu vain kiihtyvän. On rakennemuutoksia, muutosneuvotteluita, virkojen jäädyttämisiä, tiimien yhdistämisiä ja seurakuntaliitoksia. On määräaikaisten työsuhteiden päättymisiä, pettymyksiä rekrytoinneissa, kuormittavia työolosuhteita ja jopa irtisanomisia.

Mitä voi tehdä, kun työntekijänä joutuu tilanteeseen, jossa työtilanne muuttuu itsestä riippumatta? Työelämän yllättävissä käänteissä voi tuntea ulkopuolisuutta, osattomuutta, ohittamista tai epäoikeudenmukaisuutta. Kirkon työhön liittyy usein vahva kutsumus ja sitoutuminen, mikä tekee muutoksista vielä kipeämpiä kohdata. Mistä voi löytää voimaa, kun tekee työtään, kohtaa ihmisiä ja tukee heitä elämän karioissa ja on itse yhtä aikaa eksiyksissä omassa työelämässään? Tai mistä voi löytää toivoa, kun sitoutuneesta työstä on kiitoksena töiden loppuminen?

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry:n koulutusten ja osaamisen kehittämisen asiantuntija, Anna Kärrri ja Diakin lehtori Aino-Elina Kilpeläinen johdattelevat sinut teeman äärelle omien kokemustensa kautta. Asiaa käsitellään keskustellen, pohtien ja vertaistukea antaen, Post-it lappujakin saatamme käyttää.

B17 Yhteisöllisempi Suomi. Työpajassa pääset kuulemaan ajankohtaista tutkimustietoa yksinäisyydestä ja kansallisen yksinäisyysstrategian etenemisestä, keskustelemaan teemasta sekä ennen kaikkea yhteiskehittämään yhteistyötä vahvistavia toimintatapoja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi. Emil Salovuori ja Niina Junttila / Eduskunnan yksinäisyyden vähentämisen työryhmä.

Tilastokeskuksen (2023) mukaan 29,7 prosenttia suomalaisista kokee itsensä yksinäiseksi. Ihmisen tarve kuulua porukkaan ja kokea itsensä arvostetuksi suhteessa muihin ovat ihmisyyden perustaa ja ydintarpeita, mitkä luovat myös elämälle merkityksen. Yksinäisyysteema on ajankohtainen yksilökeskeisyyttä korostavassa ajassamme ja on myös yhteiskunnallisesti merkittävä pahoinvointia aiheuttava ilmiö.

Kutsumme teidät osallistumaan Yhteisöllisempi Suomi -työpajaan. Tämä työpaja on suunnattu kaikille, jotka ovat kiinnostuneita edistämään yhteisöllisyyttä ja vähentämään yksinäisyyttä niin paikallisella kuin kansallisellakin tasolla. Olemme tärkeän ja meitä kaikkia koskettavan asian äärellä. Yhdessä voimme luoda entistä vahvempia, osallistavampia ja lämpimämpiä yhteisöjä, joissa jokainen tuntee olevansa tärkeä ja osa jotain suurempaa.

B18 Toivoa ja arjen poweria Voimavararyhmästä. Tampereen seurakuntien Voimavararyhmä-konsepti taipuu moneen. Kohderyhmänä voi olla niin pitkäaikaistyöttömät, diakonia-asiakkaat kuin väsyneet (yh-)vanhemmat, maahan muuttaneet, eläkkeelle siirtyvät, nuoret ja nuoret aikuiset tai vaikkapa seurakunnan työntekijät! Tampereen seurakunnat on toiminut Voimavararyhmä-konseptillaan kuntouttavan työtoiminnan palveluntuottajana Tampereen kaupungille / Pirhalle vuodesta 2019. Hanna Kelokaski / Tampereen seurakunnat.

Voimavararyhmä antaa nimensä mukaisesti voimavaroja ja toivoa etenkin niille, joiden voimat ovat vähissä, mutta myös niille, jotka yrittävät parhaansa huolehtia itsestään ja hyvinvoinnistaan. Voimavararyhmän teemoja ovat mm. terveellinen ruoka, uni, liikunta, tunteet, ihmissuhteet, luovuus ja harrastukset, luontohyvinvointi, hengellisyys ja addiktiot. Teemoja käsitellään luentojen, tehtävien ja pienryhmäkeskustelujen avulla unohtamatta kepeää hömppää eli puutaheinää-pedagogiikkaa.

On tietenkin aina mielekkäämpää työskennellä ihmisten kanssa ennalta ehkäisevästi jo silloin, kun ollaan vielä tiellä kuin yrittää korjata niitä, jotka ovat jo ihan kujalla tai ojan pohjalla. Voimavararyhmä tuo kuitenkin iloa ja voimaa risuisemmankin elämän keskelle. Työpajassa esitellään lopuksi lyhyesti myös muita seurakuntien eri työllisyystoimia, esim. Kotipesä-hanketta, jonka kohderyhmää ovat alle 18-29-vuotiaat työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret.

Voimavararyhmä -työpajassa pääset kokeilemaan ryhmän työskentelyä ja saat maistiaisia siitä, millaisia oivalluksia voi lyhyessäkin ajassa tehdä omasta elämästään. Työpaja soveltuu yhtälailla

varhaiskasvatuksen, nuorisotyön kuin diakoniankin ammattilaisille, ja sen opeista ammentaa ideoita omaan työhön työskentelee sitten minkä ikäisten ihmisten kanssa hyvänsä.

B19 Ulkopuolisuuden kivusta joukkoon kuulumisen iloon. Luoko vai vähentääkö työotteesi ulkopuolisuutta? Hoidatko vai haavoitatko? Mitä teet tietämättäsi - sytyttävää tai sammuttavaa? Pienet teot vaikuttavat paljon ja ovat merkityksellisiä. Ulkopuolisuuden ehkäisyyn silmälasit auttavat varmistamaan, että seurakunnan elämä ja toiminta ovat kaikille. Tule työpajaan kokemaan, keskustelemaan, havahtumaan ja voimaantumaa. Elina Marjamäki / Mieli ry, Mirca Mäensivu-Puukko / Lapuan hiippakunta, Mikko Wirtanen / Kirkkohallitus.

Tule työpajaan kokemaan, keskustelemaan, havahtumaan ja voimaantumaa. Yhteistä työstä, oman toiminnan reflektiota ja keskustelua mm. kohtaamisesta ja vuorovaikutuksesta, UPEE-työkalusta, tunteiden jäävuoresta sekä ihmisen kokonaisvaltaisen elämäntilanteen huomioimisesta. Työpaja sytyttää huomaamaan työsi merkityksellisyyden ja lisäämään toimintasi aiheuttamaa joukkoon kuulumisen iloa.

B20 Globaali vastuu, kenen vastuu? Arvot ja suhtautuminen kestävän kehityksen kysymyksiin eriytyvät. Yhä useampi suhtautuu kriittisesti kestävän kehityksen kysymyksiin. Samaan aikaan monet ovat yhä tietoisempia ja globaalit asiat ja ilmiöt kiinnostavat. Työpajassa pohdimme, miten globaali vastuu voisi olla seurakunnassa kaikkien yhteinen asia ja koskettaa yhä useampia kohderyhmiä? Helmi Saksholm / Kirkon ulkomaanapu Changemaker, Niina Hautala / nuorisotyö, Kajaanin seurakunta, Menni Nousiainen / lähetys- ja kansainvälinen työ, Espoon Tapiolan seurakunta ja Tiia Helander / diakonia, Kolarin seurakunta.

Elämme maailmassa, jossa globaalit ilmiöt vaikuttavat meidän jokaisen arkeen. Ilmastokriisi, sodat ja konfliktit, sekä myönteisen inhimillisen kehityksen taittuminen laskusuuntaan, haastavat monen luottamusta tulevaisuuteen.

Miten globaali vastuu voisi olla seurakunnassa kaikkien yhteinen asia? Miten vastuu globaalikasvatuksesta jaetaan eri toimintamuotojen kesken? Miten globaaleja kysymyksiä voidaan käsitellä eri kohderyhmien kanssa? Miten globaaleihin teemoihin innostetaan myös niitä, jotka eivät koe niitä omaksi asiakseen? Näihin kysymyksiin etsimme vastauksia kasvatuksen ja diakonian asiantuntijoiden kanssa yhdessä keskustellen, sekä kuulemme konkreettisia toimintatapoja globaalikasvatuksen toteuttamiseksi.

B21 Hengellinen ohjaus ja uudet spiritualiteetin virtaukset. Reikihoitoja, kundaliinijoogaa, shamanismia, meditaatiota... Uushenkisyys ei ole täysin yhtenäinen ilmiö, vaan kirjo erilaisia henkisyiden muotoja. Miksi yhä useampi löytää hengellisen identiteettinsä uushenkisyyden parista, ja mitä me voimme oppia ihmisyyden kohtaamisen kysymyksistä? Henri Järvinen / Kirkon tutkimus ja koulutus ja Timo Pöyhönen / Hengen uudistus kirkossamme.

Mukana on tutkijoita ja toimijoita, jotka edustavat hengellisen ohjauksen ja nykyajan hengellisyyden kontekstia kirkossa ja sen liepeillä. Ohjelman yhteistyökumppanina on Hengen uudistus kirkossamme ry.

B22 Valta ja osallisuus: Miten huolehdin, ettei ketään ohiteta? Osallisuustyö on onnistunutta silloin, kun valta työssä jakaantuu uudella tavalla. Tässä ohjelmassa pohditaan työntekijän valtaa ja mahdollisuuksia osallisuuden edistäjänä tai estäjänä diakonia- ja kasvatustyössä: Keitä varten työ on olemassa? Kuinka paljon heillä on valtaa työn sisältöön, toimintatapoihin ja päätöksentekoon eli mihin ja miten he voivat vaikuttaa?

Ohjelman alustajina toimivat Lasten ja nuorten keskuksen suunnittelijat Anita Ahtiainen ja Johanna Nyman sekä Malmin seurakunnan diakoniajohtaja Elina Leppihalme, Stadin Safkan asiakkuusvastaava Tiina Haukijärvi, Hollolan seurakunnan nuorisotyönohjaaja Petri Ijäs sekä Salon seurakunnan vastaava lastenohjaaja Johanna Routasalo.

C) To 9.1.2025 klo 15.30–17.00

C RINNAKKAISLUENNOT

C1 Leijonan luola 2.0. Esitellään uusia innovaatioita työstä kasvatuksen ja diakonian rajapinnoilla erityisesti lasten ja nuorten parissa. Parhaat palkitaan! Lähetä ehdotuksesi Leijonan luolan ohjelmaksi syyskuun loppuun mennessä: mikko.wirtanen@evl.fi. Kaisa Aitlahti / STEP, Teemu Kuivalainen / Lohjan srk, Pia Rantatupa / Tampereen Harjun srk.

Leijonan luola 2.0 innovaatioihin haetaan laajasti ehdotuksia niin kasvatuksen kuin diakonian puolelta, varhaiskasvatuksesta aikuisiin. Etsimme uusia innovaatiota, jotka keskittyvät ulkopuolisuuden ehkäisyyn ja osallisuuden vahvistamiseen.

Arvoisa leijonaraati on jo ennakkoon saanut kaksi loistavaa innovaatiota mukaan: Lohjan seurakunnan ja kaupungin yhteistyössä toteuttaman pelitilan Hit Point - pelaten parempi elämä? sekä Harjun seurakunnan koordinoiman Kamalat äidit -vertaisryhmän murrosikäisten äideille.

Hit Point -pelitila on onnistunut yhdistämään lapsia ja nuoria, yksinäisiä, työttömiä ja muutoin sosiaalisesti osattomia osallistujiksi ja toimijoiksi saman katon alle. Tila kokoaa lähtökohdista riippumatta erilaisia ihmisiä harrastamisen kautta, jolloin on saatu aikaan myös sosiaalista vahvistamista. Pelitila on koonnut runsaasti yhteen ihmisiä yli kunta/seurakuntarajojen. Discord-verkkoympäristö on toiminut osallisuuden tukijana ja vahvistajana. Vanhemmuus koetaan haastavaksi. Murrosiän myllertämä nuoren elämä sinänsä voi jo tuoda haasteita, mutta miten selvitä, jos perheessä muutenkin kuohuu?

Kamalat äidit -vertaisryhmästä voimaa äitiyteen ja itseluottamukseen. Työparina seurakunnan diakoniatyöntekijä ja hyvinvointialueen perhetyöntekijä. Mallina on Suomen NNKY:n liiton Kamalat äidit -vertaistoiminta, joka on ennaltaehkäisevää toimintaa. Kamalat äidit on murrosikäisten lasten äideille tarkoitettua valtakunnallista vertaistoimintaa. Vuonna 2005 alkanutta toimintaa koordinoi Suomen NNKY-liitto ja sitä tukee sosiaali- ja terveysministeriö. Toimintaan kuuluvat muun muassa vertaisryhmät eri puolella Suomea ja verkossa, Äitien illat -verkkoluennot ja Iltaporinat-chat. Äidit ovat edelleen nuoren elämässä eniten tasapainoilevia kantaen paljon harteillaan ja mielessään. Ryhmiä ohjaavat siksi sekä kokemusasiantuntijaäidit että ammattilaiset. Vertaistukitoiminta täydentää äitien tarvitsemää apua omaan vanhemmuuteensa lempeällä ja hyvin erityisellä tavalla yhteiskunnan palveluja korvaamatta.

Harjun seurakunnassa Tampereella on vedetty Kamalat äidit -vertaisryhmää yhteistyössä seurakunnan ja hyvinvointialueen perhetyöntekijän kanssa. Ryhmässä on pysytty vertaistuellisen auttamisen piirissä ja äidit ovatkin puhuneet hyvin vapaasti ja avoimesti iltakahvittelun lomassa. Tärkeintä on ollut, että jokainen tulee nähdyksi ja kuulluksi tasapuolisesti muita ryhmäläisiä kunnioittaen. Toisen perheen tilannetta ei arvioida eikä jaella neuvoja, ellei ryhmäläinen itse sitä toivo ja pyydä. Ohjaajat ovat olleet saatavilla kahdenkeskisiä keskusteluja varten ryhmäajan ulkopuolella. Koska perheiden tilanteet ovat tänä päivänä hyvin moninaisia ja eritavoin kuormittavia, on haluttu jättää nämä yksilötason syväsuuntaiset keskustelut mahdollisiin kahdenkeskisiin keskusteluihin. Ryhmätilanteissa on säilynyt kunkin kerran teeman mukainen vapaa keskustelu eikä ongelmien

kaiveleminen. On ollut tärkeää myös huolehtia, ettei ruokita sijaistraumatisoitumista toisen eletystä tai olemassa olevasta kriisistä johtuen. Tapaamisten tavoitteena on ollut löytää kadoksissa ollutta toivoa ja iloa olla omat rajat tiedostava äiti ja nainen. Ryhmä on ruokkinut näköalattomuuden yli toivoa ja iloakin arjen haasteisiin.

Leijonaan luolaan mahtuu vielä kaksi uutta innovaatiota, joista muu maailma ei vielä tiedä. Lähetä siis oma ehdotuksesi Leijonan luolan ohjelmaksi syyskuun loppuun mennessä osoitteeseen mikko.wirtanen@evl.fi. Leijonat ja suuri yleisö odottaa teidän seurakuntanne innovaatiota!

C2 Perheiden monimuotoisuuden kohtaaminen ja vertaisuus tukena perheen muutoksissa.

Suomalaisista lapsiperheistä jo useampi kuin joka kolmas on rakenteeltaan monimuotoinen. Miten huomioida kaikki erilaiset perheet omassa toiminnassa ja kohtaamisissa? Miten lasten ja nuorten kanssa voi käsitellä vanhempien eroon liittyviä asioita ja tunteita? Sofia Lindqvist / Monimuotoiset perheet -verkosto ja Hanna Ristimäki / Kasper – Kasvatus ja perheneuvonta ry.

Puheenvuoron ensimmäisen osan pitää Monimuotoiset perheet -verkoston erityisasiantuntija, VTM ja ratkaisukeskeinen työnohjaaja Sofia Lindqvist.

Puheenvuoron jälkimmäisessä osassa käsitellään vertaisuuden merkitystä muutosten käsittelyssä. Kerromme miten lasten ja nuorten kanssa voi käsitellä vanhempien eroon liittyviä asioita ja tunteita, sekä miten vertaisuutta ja osallisuutta voi ryhmässä tukea. Jaamme kokemuksia siitä mitä lapset ja nuoret kertovat vertaisuudesta, kuinka heille on tärkeää saada auttaa toisia samassa tilanteessa olevia ja kuinka se auttaa, kun tietää ettei ole yksin. Kasper - Kasvatus ja perheneuvonta ry:ssä on järjestetty vertaisryhmiä vanhempien eronkokeneille lapsille ja nuorille jo vuosia. Kokemuksemme ovat osoittaneet, että vertaisryhmätoiminta tarjoaa lapsille, nuorille ja perheille matalan kynnyksen tukea jo varhaisessa vaiheessa. Vertaisryhmätoiminta sopii tueksi erilaisiin elämäntilanteisiin. Puheenvuoron jälkimmäisen osan pitää Kasper – Kasvatus -ja perheneuvonta ry:n lasten ja nuorten eroauttamisen asiantuntija Hanna Ristimäki.

Puheenvuoro sisältää sähköisellä työkalulla toteutettua vuorovaikutteisuutta yleisön kanssa, mikä tukee tiedon soveltamista omaan arkityöhön.

C3 Tunteet ja persoonallisuus työelämässä. Miten työssä koetut tunteet vaikuttavat yhteistyöhön?

Miten voimme ymmärtää ja toimia taitavasti erilaisten persoonallisuuksien kanssa? Psykologi ja tietokirjailija Jarkko Rantanen tarjoaa konkreettisia vinkkejä tunteiden ja persoonallisuuksien hyödyntämiseen työssä osallistavassa ohjelmassa, tavoitteenaan luoda positiivisia kohtaamisia työelämässä. Arja Lusa / KNT.

Luennolla pohditaan, miten työntekijä voi olla sekä ulkopuolisuutta ylläpitävä ja ulkopuolisuutta ennaltaehkäisevä. Tunteet kuuluvat työelämään. Työssä koetut tunteet vaikuttavat työn tekemiseen, asiakkaisiin ja yhteistyöhön. Tunteissa on positiivista ja negatiivista voimaa. Jokainen voi edistää hyviä kohtaamisia tunnetaitojen avulla.

Luento on aktiivinen ja osallistava, tavoitteena herätellä ajatuksia ja tarjota konkreettisia keinoja hyvien kohtaamisten luomiseen omassa työssä. Jarkko Rantanen on psykologi, tietokirjailija, työelämän ihmiskysymysten erikoisosaaja. Hän on työskennellyt pitkäjänteisesti työelämän tunnejohtamisen ja tunnetaitojen kehittämisen parissa ja on kirjoittanut aiheesta useita menestyneitä kirjoja.

C4 Jumala rakastaa sinua, mutta... Tiellä kohti turvallisempaa ja rohkeampaa tilaa. Onko seurakunnassasi jo turvallisemman tilan ohjeistukset? Toteutuuko henkinen ja hengellinen turvallisuus toiminnassa ja työyhteisössä? Miten tulee toimia, jotta myös ne, joilla jo on taustalla

ulossulkemisen kokemuksia – joko yksilönä tai osana suurempaa ryhmää – uskaltaisivat tulla mukaan? Liisa Vätilä / Kirkkohallitus, Teija Ryhtä / Seta ja Late Mäntylä / Helsingin seurakuntayhtymä.

Turvallisemman tilan ohjeistus liittyy koko seurakunnan työhön ja kaikille työntekijöille.

Ulkopuolisuuden ehkäiseminen kirkossa vaatii sitä, että kaikki toivotaan tervetulleiksi sellaisina kuin he ovat, Jumalan kuvina ja Jumalalle rakkaina kaikkine ominaisuuksineen.

Miten meidän tulee toimia, jotta myös ne, joilla jo on taustalla ulossulkemisen kokemuksia – joko yksilönä tai osana suurempaa ryhmää – voisivat tuntea olevansa yhtä rakkaita ja uskaltaisivat tulla mukaan? Mihin Jeesuksen esimerkki meitä kutsuu ja rohkaisee?

C5 Kiusaamista ja väkivaltaa vastaan. Miten nostaa vammaisten ihmisten ja heidän perheidensä kokema eriasteinen kiusaaminen ja lähisuhdeväkivalta näkyväksi? Miten parantaa tietoisuutta ja kehittää konkreettisia toimia vammaisten ihmisten kohtaamaa kiusaamista ja väkivaltaa vastaan? Paneelikeskustelijoina ovat mm. Urheiluopistosäätiön toimitusjohtaja, entinen Paralympiakomitean pääsihteeri Riikka Juntunen ja Pikku Kakkosen vastaava tuottaja Teija Ryösä. Katri Suhonen / Kirkkohallitus.

Paneelissa pohditaan, kuinka vammaisten ihmisten ja heidän perheidensä kokema kiusaaminen ja väkivalta saadaan näkyväksi. Keskusteluissa käsitellään muun muassa paraurheilun hyödyntämistä kiusaamisen vastustamisessa, vammaisasenteisiin vaikuttamisen keinoja lasten kirjallisuuden kautta sekä vammaisperheiden tukemista.

Tavoitteena on tuoda esiin konkreettisia toimia ja parantaa tietoisuutta vammaisten kohtaamasta kiusaamisesta ja väkivallasta. Keskusteluissa jalostetaan ideoita ja käynnistetään kiusaamisen vastainen kampanja jatkotyöskentelynä. Lapsiin kohdistuvien toimien kautta pyritään vaikuttamaan vammaisasenteisiin pitkäjänteisesti.

Paneelikeskustelijoina ovat:

- Riikka Juntunen, Urheiluopistosäätiön toimitusjohtaja, entinen Paralympiakomitean pääsihteeri Riikka Juntunen
- Kalle Jokinen ja Ylva Krokfors, asiantuntijat Invalidiliitosta
- Tiina Haapsalo, varhaiskasvatuskouluttaja, työnohjaaja ja draamapedagogi
- Teija Ryösä, Pikku Kakkosen vastaava tuottaja
- Hanna Rajalin, perhetoiminnan suunnittelija, Lasten ja nuorten keskus
- Minna-Liisa Luoma, johtava asiantuntija, PsT, THL

Keskusteluaiheet:

- Suomen Paralympiakomia: Liikunta lisää ymmärrystä ihmisten moninaisuudesta. Keskustelijana Paralympiakomitean pääsihteeri Riikka Juntunen, ja messualueella Kehitysvammaisten tukiliitto Malike esittelee liikunnan apuvälineitä.
- Invalidiliitto: Leppäkerttu ilman pilkkuja -kirjan vaikutukset lasten ja nuorten vammaisasenteisiin. Keskustelijoina Kalle Jokinen ja Ylva Krokfors.
- Piki-kirjat: Lasten sosiaalisten ja tunnetaitojen kehityksen tukeminen. Keskustelijana Tiina Haapsalo.
- Pikku Kakkonen: Voiko lastenohjelma vahvistaa yhdenvertaisuutta? Kuinka toimisi ohjelma, erilaiset perheet esittelevät liikuntalajejaan? Keskustelijana Pikku Kakkosen vastaava tuottaja Teija Ryösä.

- Pikkuhelppi, Lasten ja nuorten keskus: Voiko matalan kynnyksen tuki olla apu vammaisperheiden liikkumisen mahdollisuuksiin ja lisätä siten kokonaishyvinvointia? Keskustelijana perhetoiminnan suunnittelija Hanna Rajalin.
- THL: Vammaisten lasten ja aikuisten kokema väkivalta ja siihen puuttuminen. Keskustelijana Johtava asiantuntija, PsT Minna-Liisa Luoma.

C6 Ratkaisuja mielen hyvinvoinnin tukemiseen -case Walk in terapia. Entistä suurempi joukko nuorista, noin 25%, kokevat erilaisia mielenterveyden haasteita. Kaikki nuoret eivät ole hoidon tarpeessa, vaan avun tarpeessa. Seurakunnat ja sen työntekijät voivat Walk in terapian avulla vastata nuorten heikentyneeseen mielenterveystilanteeseen. Esimerkkejä toiminnan käynnistyksestä, kokemuksista ja vaikuttavuudesta. Elina Plihtari / Lasten ja nuorten keskus, Antti Ojala / Lahden seurakunnat, Pirita Satomaa ja Anja Saukkomaa / Oulun seurakunnat.

Nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyden haasteiden vaikutukset näkyvät niin kotona, kouluissa, työpaikoilla sekä vapaa-ajan ympäristöissä. Samaan aikaan nuorten mielenterveyspalveluihin on vaikea päästä julkisten palveluiden ruuhkaututtua.

Yhä useampi nuori tarvitsee apua, mutta apu pitää tuottaa entistä pienemmillä resursseilla. Kaikki nuoret eivät ole hoidon tarpeessa, vaan avun tarpeessa. Walk in terapia on matalan kynnyksen mielen hyvinvointia tukeva palvelu, jonne pääsee ilman lähetettä. Walk in terapia on maksutonta ratkaisu- ja voimavarakeskeistä lyhytterapiaa, joka on suunnattu erityisesti alle 29 -vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille.

Ohjelmassa kuulet miten seurakunnat ja sen työntekijät voivat Walk in terapian avulla vastata nuorten heikentyneeseen mielenterveystilanteeseen. Olisitko kiinnostunut aloittamaan Walk in terapiaa omalla paikkakunnallasi? Tule kuulemaan esimerkkejä toiminnan käynnistyksestä, kokemuksista, toiminnan vaikuttavuudesta sekä siitä, miten Walk in terapia linkittyy diakoniatyöhön.

C7 Digitaalinen syrjäytyminen: ymmärrystä ja ratkaisuja digitaalisen sukupolven haasteisiin.

Digitaalinen syrjäytyminen ei ole vain teknologinen ongelma, vaan se kytkeytyy laajempiin sosiaalisiin ja taloudellisiin kysymyksiin, jotka vaikuttavat nuorten kykyyn osallistua yhteiskuntaan, hoitaa arkisia asioita ja saavuttaa koulutustavoitteita tai pärjätä työelämässä. Millaisia tulevaisuuden taitoja nuoret tarvitsevat menestyäkseen alati digitalisoituvassa yhteiskunnassa ja miten seurakunnat voivat tukea näiden taitojen kehittymistä. Marcus Lundqvist / Verke.

Digitaalinen syrjäytyminen tarkoittaa, että yksilö tai ryhmä jää osattomaksi digitaalisen teknologian käytöstä ja sen mahdollisuuksista. Tämä voi johtua pääsyn puutteesta laitteisiin ja internetiin, riittämättömistä digitaalisista taidoista tai kyvyttömyydestä hyödyntää teknologiaa arjessa. Syrjäytymisen taustalla on usein sosioekonomisia, koulutuksellisia ja kulttuurisia tekijöitä.

Nuorille digitaalinen syrjäytyminen voi aiheuttaa haasteita koulutuksessa, työllistymisessä ja sosiaalisessa osallisuudessa. Koulumenestys ja jatko-opintomahdollisuudet voivat heiketä, työmahdollisuudet kaventua ja sosiaalinen eristäytyminen lisääntyä. Pitkällä aikavälillä tämä voi vaikeuttaa nuorten integroitumista yhteiskuntaan ja työelämään.

Diakonia ja kasvatus voivat ehkäistä digitaalista syrjäytymistä tarjoamalla tukea ja palveluita, jotka edistävät digitaalista osallisuutta. Yhteisöllinen tuki ja resurssien jakaminen sekä kannustava ja osaava henkilökunta ovat keskeisessä roolissa nuorten digitaalisten taitojen kehittämisessä.

Nuoret tarvitsevat teknologian käyttöä, kriittistä ajattelua, ongelmanratkaisukykyä ja sopeutumiskykyä menestyäkseen digitaalisessa maailmassa. Seurakunnat voivat tukea näiden

taitojen kehittämistä tarjoamalla koulutusta, resursseja ja yhteisöllistä tukea turvallisessa ympäristössä.

Digitaalinen syrjäytyminen on merkittävä haaste, mutta diakonian, kasvatuksen ja seurakuntien tuella voidaan edistää nuorten digitaalista osallisuutta ja menestystä tulevaisuudessa.

C8 Monimuotoinen kirkko urbaanissa Suomessa. Suomi kaupungistuu, monikulttuuristuu ja digitalisoituu. Kolme neljästä suomalaisesta asuu kaupungissa. Miten usko elää ja kirkko kehittyy tässä ajassa? Millaisilla seurakuntarajat ja toimialuerajat ylittävillä yhteistyömalleilla vastaisimme paremmin kehittämistarpeisiin? Katri Vappula / Kirkkohallitus sekä kehittäjäverkostoa.

C TYÖPAJAT

C9 Piirrän sinuun tarinan - kosketus diakonisessa kohtaamisessa. Millaisia kristillisen perinteen kertomukset, laulut ja rukoukset ovat, kun ne koetaan koko keholla? Selkään piirrettyinä sanat muuttuvat eläviksi ja jättävät kehoon muistijäljen, joka voi olla merkityksellinen esimerkiksi surussa, yksinäisyydessä, parisuhteessakin ja erilaisissa erityisryhmissä. Toimintamallin kehittäjät Kaisa Aitlahti ja Satu Reinikainen / STEP-koulutus.

Kosketus tekee hyvää monessa elämäntilanteessa ja -vaiheessa. Raamatunkertomuksista ja rukouksesta avautuu uutta syvyyttä turvallisen kosketuksen kautta. Piirrän sinuun tarinan - kertomuksia on käytetty seurakunnissa monipuolisesti. Ohjelmassa sovelletaan materiaalia erityisesti diakonian näkökulmasta.

Ohjelmassa tutkitaan kertomuksen ja kosketuksen yhdistävää tapaa luoda voimauttavia ja merkityksellisiä kohtaamisia eri ikäisten kanssa. Kosketus on erityisen tärkeä vanhuksille, yksinäisyydestä kärsiville ja vertaistukea kaipaaville. Tavoitteena on luoda kehollisesti, henkisesti ja hengellisesti turvallinen tila, joka vahvistaa yhteyttä ihmisten välillä ja kokemusta omasta merkityksellisyydestä.

Ohjelmassa yhdistyy taustatieto, kehollinen toiminta ja hengellinen ulottuvuus. Ohjelma antaa virikkeitä käytettäväksi omassa työssä.

Voit tutustua teemaan Kaisa Aitlahden ja Satu Reinikaisen kirjoista Piirrän sinuun tarinan (Lasten Keskus 2020) ja Mestaripiirros (Lasten Keskus 2022).

C10 Hiljaisuuden virta - Tystnadens flöde. Miltä hiljaisuus tuntuu? Tule kokeilemaan erilaisia hiljaisuuden muotoja kaikilla aisteilla. Hiljaisuus on hyväksi keholle ja hyvinvoinnille. Ohjelma sopii kaikille kielestä riippumatta! Kom och utforska tystnadens former med alla sinnen. Tystnad är bra för kroppen och välbefinnandet. Programmet passar alla oavsett språk! Päivi Aumala / Step-koulutus, Ilkka Tahvanainen ja Mirva Sandén / Kirkkohallitus KCSA. Inspiraation saimme Sveitsin kirkolta.

Hur känns tystnad i en väntsal på hälsostationen, med en baby, innan åskvädret eller i bönen? Kom och pröva på olika tystnader med alla sinnen. Att tyst få uppleva tystnad är bra för hela kroppen och välbefinnandet.

Vi utforskar tystnadens former med alla våra sinnen: Vi går längs tystnadens flöde och läser korta texter om olika tystnader. Därefter får vi uppleva tystnader via oljor, bilder och känselbräden. Idéer från workshopen kan användas i många av församlingens verksamhetsformer med barn, unga och vuxna.

Obs! Vi informerar på svenska och finska innan vi går in i tystnaden så programmet passar alla oavsett språk! Programmet har utarbetats av Päivi Aumala Step-utbildning, Ilkka Tahvanainen och Mirva Sandén, Kyrkostyrelsen. Inspiration har vi fått från kyrkan i Schweiz.

Begränsat antal deltagare.

Miltä hiljaisuus tuntuu odotushuoneessa terveysasemalla, vauvan kanssa, ennen ukkosmyrskyä tai rukouksessa? Tule kokeilemaan erilaisia hiljaisuuksia kaikilla aisteillasi. Hiljaisuuden kokeminen on hyväksi koko keholle ja hyvinvoinnille.

Tutkimme hiljaisuuden muotoja kaikilla aisteillamme: kuljemme hiljaisuuden virtaa pitkin ja luemme lyhyitä tekstejä erilaisista hiljaisuuksista. Koemme hiljaisuutta myös tuoksujen, kuvien ja tunnustelulautojen avulla. Työpajan ideoita voidaan hyödyntää monissa seurakunnan toiminnoissa lasten, nuorten ja aikuisten parissa.

Huom! Annamme ohjeita ruotsiksi ja suomeksi ennen hiljaisuuteen siirtymistä, joten ohjelma sopii kaikille kielestä riippumatta!

Ohjelman on laatinut Päivi Aumala Step-koulutus, Ilkka Tahvanainen ja Mirva Sandén, Kirkkohallitus. Inspiraatio saimme Sveitsin kirkolta.

Rajoitettu määrä osallistujia.

C11 Awaan sydämeni uudelle? - Tunnetaitoja toiminnallisten menetelmien hyödyntämiseen.

Työskentelemme Tunnekuvien avulla ja tutustumme tunnetaitojen kehittämiseen. Tervetuloa tutustumaan tunnekuvat-konseptiin, kartuttamaan työkalupakkaa Tunnekuvin ja kehollisin keinoin. Lopuksi hiljennytään oivallusten äärelle. Lähdet työpajastamme keventynein sydämin ja taskut täynnä tunnekortteja! Heidi Eriksson / Sininauhaliitto, Nina Klemmt / Helsingin Kallion seurakunta ja Asta Lehtimäki / Tampereen NNKY.

Lämpimästi tervetuloa Tunnekuva-työpajaan, jonka päätteeksi toivomme, että lähdet keventynein sydämin ja taskut täynnä tunnekortteja!

Hyödynnämme työskentelyssä Sininauhaliiton Tunnekuvia. Työpajassa tunnetaitoja tutkitaan niin tiedollisesti, visuaalisesti, kehollisesti kuin yhdessä mietiskellen. Saat työpajasta omaan työhösi sopivaa tunnetyöskentelymateriaalia ja ideoita eri lähestymistavoista.

Työpaja sopii kaikille, jotka pohtivat omia ja vuorovaikutuksessa tai asioita kohtaan nousevia tunteita ja vastatunteita.

”Mitä jos vaan istuisi tässä.

Hengittäisi sisään perhosia.

Uloshengityksellä levottomia sieluja.

Olisi kerrankin kotona ruumiissaan,

jossa on niin monta tarinaa.”

(Nina Klemmt: Ote Reistailee 2013)

Haluatko tutustua Tunnekuviin jo ennen työpajaa? Heidi on toteuttanut Tunnekuvat -projektin, josta löydät lisätietoa Sininauhaliiton sivuilta:

<https://www.sininauhaliitonjasenet.fi/palvelut/hyvinvointityo/tunnekuvat/>

C12 Pelillisuus yhteyden loijana. Työpajassa perehdytään pelillisyyteen pakopelien ja Seppo-alustan näkökulmasta: Mitä pelillisuus tarkoittaa? Mitä annettavaa sillä on seurakuntatyössä? Miten lähteä rakentamaan omia pelejä? Lisäksi osallistujat pääsevät kokeilemaan pelejä, keskustelemaan ja jakamaan kokemuksia. Susanna Luttinen-Kivistö / KRS, Niina Salmi / Nuorten akatemia ja Annina Rautalahti / Kylväjä.

Osallistujat pääsevät kokeilemaan Kansan Raamattuseuran ja Kylväjän pakopelejä sekä Nuorten Akatemian solidaarisuutta käsittelevää mobiilipeliä. Työpajan loppuun on varattu aikaa yhteiselle keskustelulle ja kokemusten jakamiselle?

Pelillisuus on työväline, jota voi hyödyntää seurakunnan eri työaloilla monipuolisesti. Työpaja tarjoaa vinkkejä, keskustelua ja reflektiota, minkä antia voi soveltaa niin varhaiskasvatukseen, diakonian kuin nuorisotyön kentällä. Paikan päällä kokeiltavista peleistä löytyy niin nuorisotyöhön, varhaisnuorille kuin diakoniatyöhön sopivat esimerkit.

Pelillisyyttä voi käyttää niin syrjäytymisen teemojen käsittelyssä kuin ihmisiä yhteen tuovana välineenä. Pelillisyyden hyödyt ovat ryhmäytyminen, yhdessä tekeminen, toisen auttaminen ja ongelmanratkaisu. Nämä edistävät osallisuutta ja voivat antaa kokemuksen ryhmään kuulumisesta. Yhdessä tekeminen ja ongelmanratkaisu antavat toivoa sekä onnistumisen kokemuksia.

Kaikille esimerkiksi kaupallinen pakopeli ei ole hinnoittelun vuoksi mahdollinen. Seurakunnan järjestämien pelit tarjoavat perhettä tai nuorten porukkaa yhdistävän kokemuksen. Pulmatehtävät auttavat huomaamaan ihmisten erilaisia vahvuuksia ja toimimaan tiiminä. Pelillisuus on matalan kynnyksen tapa tuoda ihmisiä mukaan seurakunnan toimintaan. Myös yksittäiset pulmatehtävät tuovat elämyksellisyyttä jo olemassa olevaan toimintaan tai tapahtumaan.

Pelillisuus voi toimia välineenä, joka auttaa ehkäisemään ulkopuolisuutta monin tavoin:

- Pelit vaativat yhteistyötä, joka auttaa murtamaan yksinäisyyttä ja ulkopuolisuuden tunteita. Osallistujat oppivat toimimaan yhdessä, jakamaan tietoa ja ratkaisemaan ongelmia yhteisvoimin.
- Pelin aikana osallistujat kehittävät kommunikaatitaitojaan, empatiaa ja toisten kuuntelemista. Tämä voi vähentää syrjäytymistä ja lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta.
- Pelit voidaan suunnitella niin, että ne ovat helposti lähestyttäviä ja osallistumisen kynnyksellä matala. Tämä mahdollistaa erilaisten ja eritaustaisten ihmisten osallistumisen.
- Pelit voivat sisältää erilaisia tehtäviä, jotka huomioivat osallistujien erilaiset taidot ja vahvuudet, mahdollistaen kaikkien osallistumisen omien vahvuksiensa kautta.
- Pelin avulla voidaan luoda mukaansatempaava ja opettavainen kokemus, joka tukee ulkopuolisuuden ehkäisyä ja korostaa yhteisöön kuulumisen tärkeyttä

C13 Katsomusosaaminen kirkon toiminnassa. Työpajassa tuotetaan toiminnallisilla yhteiskehittämisen menetelmillä aineistoa seurakuntien työntekijöiden katsomusosaamiseen liittyvien yhteisten linjausten luomiselle. Työpaja antaa eväitä ja jakaa osaamista erilaisuuden ja eri tavoin ajattelevien kohtaamiseen. Tule etsimään, ihmettelemään ja jakamaan. Tiina Häkkinen ja Tiina Ikonen / DIAK.

Katsomusosaamisella tuetaan ja vahvistetaan yhteisöön liittymistä ja kuulumisen kokemusta. Toisin ajattelemisen ei ole uhka vaan mahdollisuus: On myönteinen ja rikastuttava asia, että on erilaisia katsomuksia, näkemyksiä ja tulkintoja. Kirkko voi olla moniääninen sekä omassa toiminnassaan että muiden kohtaamisessa. Katsomusosaaminen vahvistaa yhdenvertaisuutta ja yhteenkuuluvuutta kirkon ja seurakunnan toiminnassa.

Työpajan tavoitteena on vahvistaa katsomusosaamiseen liittyvän tutkitun tiedon hyödyntämistä omassa työssä ja työyhteisössä; mahdollistaa diakonian ja kasvatuksen ammattilaisten yhteinen keskustelu ja yhteiskehittäminen ajankohtaisen aiheen äärellä sekä antaa eväitä ja jakaa osaamista erilaisuuden ja eri tavoin ajattelevien kohtaamiseen.

Työpaja toteutetaan hyödyntämällä me – we – us -ajattelua. Työpajassa käydään yhteistä keskustelua toiminnallisten menetelmien avulla.

C14 Talousvaikeuksiin liittyvän ulkopuolisuuden vähentäminen. Talousvaikeuksiin liittyy häpeää ja stigmaa, mikä hankaloittaa avun hakemista ja aiheuttaa ulkopuolisuuden kokemuksia niin aikuisille kuin perheiden lapsille ja nuorille. Työpajassa etsitään konkreettisia keinoja ja hyviä käytäntöjä talousvaikeuksiin liittyvän ulkopuolisuuden vähentämiseksi ja toivon vahvistamiseksi. Minna Magnusson ja Janette Vesterinen / Mieli ry, YLVA-hanke.

Taloushuolet koskettavat yhä useampia. Huoli ja stressi taloudellisesta pärjäämisestä on myös mielenterveyttä kuormittavaa. Taloushuolien keskellä voi olla vaikeampaa tehdä hyvinvointia edistäviä valintoja, pysyä toiveikkaana ja uskoa omiin vaikutusmahdollisuuksiin elämänsä suhteen.

Taloudellinen niukkuus rajaa usein osallistumisen ja kuluttamisen mahdollisuuksia asioihin, jotka ovat enemmistölle saavutettavissa. Ympäröivän yhteiskunnan yksilökeskeiset ja materialistiset arvot sekä odotukset taloudellisesta pärjäämisestä lisäävät entisestään ulkopuolisuutta. Työpaja sisältää aiheeseen johdattelevan alustuksen, jonka jälkeen käydään yhteistä keskustelua. Aiheen yhteisen työstämisen kautta etsitään keinoja ja hyviä käytäntöjä ulkopuolisuuden vähentämiseksi ja toivon, toimijuuden sekä osallisuuden vahvistamiseksi.

Aiheeseen käsitellyssä huomioidaan mm. seuraavia näkökulmia:

- Sensitiivisen kohtaamisen merkitys
- Työntekijän omien asenteiden ja ajattelutapojen tiedostaminen
- Yhteistyön mahdollisuudet

Keskustelun loppuun kootaan yhteen konkreettisia keinoja ulkopuolisuuden vähentämiseksi. Osallistujat saavat työpajasta mukaansa toimintatapoja kokeiltavaksi omassa työssään, työyhteisössään tai verkostoissaan.

C15 Vanhemmuus kujalla – perhekeskus paikalla. Ulkopuolisuus omassa perheessä voi koskettaa lasta, nuorta tai vanhempaa. Toimiva tiimivanhemmuus voi parhaimmillaan suojata vanhempaa – mutta myös lasta - syrjään jäämisestä. Työpajassa kerromme vanhemmuudesta tiimityönä ja miten perhekeskusverkosto voi auttaa vanhempia. Sari-Annika Pettinen / Kirkkohallitus, Tarja Satuli-Kukkonen / MLL, Marjatta Kekkonen / THL ja Tarja Tenkula / Hyvil.

Tavoite: Ohjelmaan osallistujat tietää, mitä perhekeskustoiminta on ja miten seurakunnan toiminta liittyy siihen. Lisäksi osallistujat tietää, miten voi omassa työssä ehkäistä ulkopuolisuutta tukemalla vanhemmuutta monimuotoisissa perheissä.

Työpajan rakenne: Taustoitus siitä, mitä perhekeskus on

Vanhemmuuden näkökulma: Yhteisvanhemmuus ja sen tukeminen perhekeskuksessa, Anna Rönkä ja Marjatta Kekkonen.

Ryhmätyöskentelyä: Millaista työtä seurakunnassa tehdään perhekeskuksen tehtäviin liittyen.

Ryhmien tuotosten koonti (Tarja Satuli-Kukkonen, Marjatta Kekkonen, Tarja Tenkula, Sari-Annika Pettinen ja Liisa Vätilä).

C16 Tiellä töihin. Waste&Feast hävikkiruokaravintolat ja Varustamot työllistävät Helsingin seurakuntayhtymässä kymmeniä nuoria ja aikuisia joka vuosi. Tule kuulemaan ja jakamaan kokemuksia työllistamisestä, palkkatukityöstä, työkokeilijoista ja nuorten työpajatoiminnasta. Mitä työllistäminen maksaa seurakunnalle? Mitä arjen resursseja ohjaus vaatii? Millaista työpanosta tukityöllistetyiltä voi odottaa? Diakonian ja kasvatuksen päivien työpajassa etsimme yhdessä vastauksia ja jaamme löydettyjä oivalluksia. Elina Törrönen / Waste & Feast Helsingin srky, Johanna Lehmusmies / Helsingin Hermannin Diakoniatalon Varustamo ja Tiina Wall / Stadin ammattiopisto.

Waste&Feast ravintoloita on Helsingissä neljä. Kaksi niistä toimivat myös nuorten työpajoina. Yhteistyökumppanina työpajojen pyörittämisessä on StadinAO. Kaikki Waste&Feast ravintolat tarjoavat työkokeilupaiikkoja nuorille ja aikuisille sekä palkkatukipaikkoja. Ravintolat ovat yhteisöruokailuja, jotka tarjoavat ruoka-apua sitä tarvitseville. Hyödynnämme hävikkiä raaka-aineena ja pyrimme tuottamaan eettisesti kestäväää ruokaa. Ravintolat ovat diakoniaa ja erityisnuorisotyötä.

Nuorten työpajatoiminta on tarkoitettu alle 29-vuotiaille nuorille ja aikuisille, jotka tarvitsevat tukea löytääkseen oman polkunsä. Toimintaa säätelää nuorisolaki. Työpaja on valmennusyhteisö, jonka tavoitteena on tukea hyvinvointia, tunnistaa osaamista ja valmentaa kohti koulutusta ja työtä. Työpajalla voi myös kokeilla uutta ammattialaa, kasvattaa ammatillista osaamista ja vahvistaa työelämä- ja työyhteisötaitoja. Työpajan yhteisö tarjoaa osallisuuden kokemuksia sekä vahvistaa valmentautujien sosiaalisia taitoja ja kykyä toimia ryhmässä.

Varustamot ovat matalan kynnyksen diakoniataloja. Varustamot toimivat vahvasti verkostoissa ja yhteistyössä oman alueensa muiden toimijoiden kanssa. Varustamot ovat paikka ja alusta vaikuttavalle ja yhteisölliselle diakonialle. Varustamot ja Waste&Feast ravintolat tekevät työllistämistä erilaisten kohderyhmien parissa. On palkkatuettuja työntekijöitä, koevapauden työvelvoitteen tai yhdyskuntapalvelun suorittajia, kieliharjoittelijoita ja työkokeilijoita.

C17 Restoratiivinen kohtaaminen käytännön diakonia- ja kasvatustyössä. Mitä restoratiivinen kohtaaminen on ja miten se nivoutuu käytännön diakonia- ja kasvatustyöhön? Miten restoratiivinen ajattelutapa tukee seurakuntatyön tavoitteita? Miten restoratiivisen kohtaamisen taito ehkäisee ulkopuolisuuden kokemusta? Maija Gellin / Suomen Sovittelufoorumi yhdessä restoratiivisen sovittelukoulutuksen käyneiden kentän toimijoiden kanssa.

Restoratiivisen kohtaamisen ja sovittelun tietotaitoa on koulutettu eri hiippakuntien alueilla jo neljän vuoden ajan. Diakonia- ja kasvatustöiden ammattilaiset ovat vieneet taitoaan käytännön työhön. Tässä työpajassa tarkastelemme sitä, mitä restoratiivisen kohtaamisen taito osana ammatillista työtä tuottaa ja miten restoratiivinen lähestymistapa linkittyy seurakuntien työn arvoihin ja periaatteisiin. Työpaja kutsuu aiheen koulutuksen saaneita ja aiheesta kiinnostuneita yhteiseen pohdintaan ja reflektioon!

Me tarvitsemme toisiamme ja erityisesti tarvitsemme toisiamme haastavissa tilanteissa riippumatta siitä mikä meidän positio on tapahtuneessa konfliktissa. Mitä tarkoittaa restoratiivinen lähestymistapa? Restoratiivisen kohtaamisen elementtejä ovat restoratiivinen ajattelutapa, ymmärrys restoratiivisesta osallisuudesta sekä restoratiivisen sovittelun ohjaamisen taito. Eri tasoiset konfliktit ovat kaikkien yhteisöjen ja kohtaamistyön arkipäivää. Restoratiivisessa lähestymistavan keskiössä on jokaisen ainutlaatuisuus ja jokaisen merkitys yhteisönsä jäsenenä - restoratiivinen kohtaa ei siirrä syrjään vaan kutsuu ja ottaa mukaan.

C18 Siltoja spiritualiteetista palveluun – Ovet auki moninaiselle ja kokonaisvaltaiselle hengellisyydelle. Työpajassa perehdytään Kirkon tutkimuksen tuoreimpaan dataan, kirkon nelivuotiskertomukseen. Tiedon valossa visioimme yhdessä tulevaisuuden kokonaisvaltaista

spiritualiteettia, johon sisältyy diakoninen palvelu ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Kirsi Erkama, Henna Ahlfors, Jyri Komulainen ja Claudia Treuthardt / Kirkkohallitus.

Työpajassa visioimme Kirkon Tutkimuksen juuri julkaistun nelivuotiskertomuksen pohjalta tulevaisuuden kirkkoa. Kiinnitämme huomion erityisesti kirkon jumalanpalvelus- ja spiritualiteettielämään ja sen vuoropuheluun seurakunnan palvelutehtävän ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanssa. Etsimme asiantuntijoiden kanssa vastauksia mm. seuraaviin kysymyksiin:

- Miten kirkon spiritualiteetti voisi olla inklusiivista ja kontekstuaalista?
- Miten jumalanpalveluksesta ja muusta spiritualiteettia vahvistavasta toiminnasta rakennetaan luontevasti siltoja diakoniseen palveluun ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen?
- Miten ihmisten moninaiset elämänskysymykset ja halu palvella voitaisiin huomioida paremmin seurakuntien toiminnassa?

C19 Deep Talk, hyvyyden kieli käyttöön. Miten hyvyyden - arvojen ja asenteiden sisäistä kieltä- voi oppia. Kielioppi-knoppit on tähänkin! Deep Talk-menetelmän syvyys vie mennessään: kevyesti, hauskaasti. Hiekan päällä. Teoriaa ja käytäntöä Turun Yliopiston tutkimusten vakavuudella. Tuula Valkonen / Deep Talk ja Ritva Parkkali / Jyväskylän seurakunta.

Deep Talk-menetelmä on opetushallituksen hyväksymä syvä arvojen ja asenteiden kielen oppimisen menetelmä, jossa vanhojen ihmiskunnan kertomusten avulla pienin välinein kerrotaan paljon itsestä ja muista -ääneen tai hiljaiseen. Teho on sama! Ja kaikki hiekan päällä.

Deep Talk-menetelmää käytetään päiväkodeissa, kouluissa, aikuistyön monissa ryhmissä, terapiatyössä, sielunhoidossa, työnohjauksessa. Sinä löydät sinulle sopivan tavan tehdä Deep Talkia oman ammattitaitosi puitteissa.

Deep Talk on voimakas läsnäolon menetelmä, joka vahvistaa itsetuntoa, myötätuntoa, ihmiskuntaan kuulumista ja antaa myös mahdollisuuden löytää sisäisen kielen kautta Kolmanteus omassa elämässään, ryhmässään tai ryhmättömyydessään. Jopa tieteen tutkimana.

C20 Onko kristuksen ruumiilla kaksi napaa? Miten kirkko voi olla rakentamassa yhteistä todellisuutta polarisoituneessa maailmassa, erityisesti nuorten näkökulmasta. Ohjelma sisältää lyhyen alustuksen, ryhmätyöskentelyä ja yhteisen keskustelun, joissa pohditaan konkreettisia ratkaisuja dialogin vahvistamiseksi. Polarisaation teemoista ja keskusteluyhteyden rakentamisesta mukana keskustelemassa: asiantuntija Efe Ewwaraye / Erätauko-säätiö, pj Jere Tapio / Keskustanuoret, pj Pinja Vuorinen / Vasemmistonuoret, pj Binga Tupamäki / Kokoomuksen nuorten liitto ja pj Emilia Kangaskolkka / Sosialidemokraattiset Nuoret. NAVI Nuorten aikuisten vaikuttamisryhmä / LNK.

2020-luvulla kirkko ja yhteiskunta ovat polarisoituneet kiihtyvällä tahdilla. Taloudelliset erot kasvavat, ympäristökriisi jakaa mielipiteitä ja nuorten mielenterveyshaasteet lisääntyvät. Ääripäät vahvistuvat ja voimistuvat samalla, kun keskusteluyhteys eri tavalla ajattelevien kanssa tuntuu heikkenevän. Tässä työpajassa keskitymme siihen, miten voimme olla rakentamassa tietä pois kaksinapaisuudesta kohti yhteistä todellisuutta ja aitoa keskusteluyhteyttä.

Työpaja tarjoaa lyhyen alustuksen polarisaation ilmiöstä, sekä ryhmätyöskentelyä käytännön ratkaisujen löytämiseksi. Tavoitteena on tuoda esiin konkreettisia keinoja vahvistaa dialogia ja luoda siltoja eri tavoin ajattelevien välille. Toteuttajana Nuorten aikuisten vaikuttamisryhmä NAVI yhteistyössä kumppaneiden kanssa.

Polarisaatio on aihe joka vaikuttaa läpileikkaavasti yhteiskunnassamme, eikä se siten jätä ulos myöskään varhaiskasvatusta, diakoniaa tai nuorisotyötä. Dialogisuus ja eri tavalla ajattelevien ymmärtäminen ja yhteiseen hyvään keskittyminen ovat tärkeitä ja oleellisia nykyisyyden ja tulevaisuuden työelämän työkaluja ja rakennuspalikoita täysin työmuodosta riippumatta.

Kun kirkko kaksinapaistuu, on eittämättä ulkopuolella ainakin toisesta navasta, pahimmassa tapauksessa molemmista navoista. Keskitymme ohjelmassamme ennen kaikkea arvolähtöiseen ulkopuolisuuteen - senkin ympärillä ennen kaikkea niihin teemoihin, joihin voimme itse ja yhteisönä vaikuttaa. Monella tapaa haluammekin olla vahvistamassa toivoa paremmasta ja yhtenäisemmästä huomisesta - niin yhteiskunnassa kuin kirkossa. Näkökulmana ohjelmassamme on vaikuttamisen monet muodot, mutta haluamme tehdä sitä myös itsekriittisesti - tunnustaen sen, että itsekin saatamme olla ulkopuolisuuden aiheuttajia.

Tervetuloa mukaan rakentamaan yhteistä, yksinapaista tulevaisuutta!

D) Aamuohjelmat To 9.1.2025 ja pe 10.1. klo 8.30–9.15

Ei ennakoilmoittautumista.

D1 Nousta sain aamuun -säveliä päivän alkuun. Aloita päiväsi musiikilla. Diakonian ja kasvatuksen päivien house band -Itunen esittää ja säestää tuttuja yhteislauluja ja virsiä. Tule mukaan laulamaan tai voit vain hiljentyä hetkeksi kuuntelemaan. HouseBand Itunen, Tampere-talon Iso sali. Tämä toteutetaan vain torstaina.

D2 Tiellä, kujalla ja metsässä – luontopyhiinvaellus avaa osallisuutta koko Luomakuntaan. Pieni pyhiinvaellus tuo tilaa, luo lepoa ja osoittaa miten lyhyessä ajassakin pääsee vaelluksen tunnelmaan. Luontopyhiinvaellus avaa kokemuksellisesti ja kehollisesti yhteyttä ja osallisuutta koko Luomakuntaan. Pyhiinvaellus on matalankynnyksen toimintaa, joka kuuluu ihan kaikille.

Pyhiinvaellukselle voi lähteä mihin vuodenaikaan tahansa ja hyvin erilaisissa ympäristöissä. Puistot ja hautausmaat ovat usein keitaita keskellä kaupunkia. Kuinka hyödyntää arkisia reittejä ja paikkoja hiljentymiseen, pysähtymiseen ja sen kuunteluun, mitä maa meille huokaa? Tuomme vaelluksen kautta matalakynnyksen näkökulmaa kaupungeissa, puistoissa ja erilaisissa ympäristöissä toteutettavaan toimintaan, johon on hyvin erilaisten ihmisten mahdollista osallistua mukaan sellaisena kuin on. Vaatimuksia ei ole. Mallinnamme yhden vaelluksen ja kerromme mistä saa lisää tietoa sisällöistä ja pyhiinvaelluksen soveltamisesta erilaisille kohderyhmille.

Annastiina Papinaho ja Jussi Holopainen. PyhiinvaellusTampere ja Pyhiinvaellus Suomi. Tampere-talon viereinen Sorsapuisto. Tämä toteutetaan vain torstaina.

D3 Aamulenkki. Mennään rauhallisimman mukaan. Säädetään kaikkia tarpeen mukaan. Liikkuvaseurakunta. Lähtö Stockmannin edestä klo 7.00. Tämä toteutetaan vain torstaina.

D4 Hoivalaulusta keholliseen hiljaisuuteen. Hetkessä tuodaan esille, miten musiikki ja hiljaisuus luovat yhteisöllisyyttä ja yhteyttä ilman vaatimuksia tai odotuksia. Musiikki ja hiljaisuus yhteisenä kokemuksena luo tilaa kokea hengellistä ulottuvuutta omalla tavalla. Hetki koostuu kolmesta osiosta. Ensiksi lyhyt info hoivalaulusta ja osallistaminen yhteiseen lauluun. Tämän jälkeen kehollinen rukoushetki. Lopuksi ohjattu loppurentoutuminen istuen. Musiikki ja hiljaisuus luovat yhteisöllisyyttä ja yhteyttä sekä mahdollisuuden kokea avaraa hengellisyyttä.

Virve Valkeavuori ja Maija Kupsala. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

D5 Keholliseksi luotu – kehollisia rukouksia. Sotkeudutko sanohin? Oletko kujalla käsitteistä? Kokeile avata ja syventää kristillistä spiritualiteettia kehollisuuden keinoin! Aloita aamusii tutustumalla erilaisiin kehollisen rukouksen muotoihin ja löydä omin tapasi olla Kolmiyhteisen Jumalan lähellä. Hanna-Kaisa Hartala. Tampereen NNKY.

D6 Mielikehoyhteydestä voimaa elämään. Yksilöinä elämme monenlaisten odotusten keskellä. Mistä löytää lepoa ja rauhaa kiihtyvän elämän tahdissa? Mind-body bridging -harjoitusten avulla voi lisätä levollista läsnäoloa elämään, tunnistaa stressitilojaan aiempaa paremmin sekä työstää stressiä ja huolia. Mind-body bridging on menetelmä, jota kuka tahansa voi käyttää oman hyvinvointinsa lisäämiseen ja ylläpitämiseen.

Kokemus stressistä ja henkisen kuorman kantamisesta on ihmisille yhteinen, mutta jokainen kokee sen eri tavalla. Kirkossa on herätty viime vuosina henkisen hyvinvoinnin teemojen tärkeyteen työssä

jaksamisessa. Sairauspoissaolot henkisistä syistä ovat lisääntyneet, ja ihmiset tuntuvat usein jäävänsä yksin oman elämänsä asioiden kanssa. Varhaiskasvatuksen, nuorisotyön ja diakoniatyön ammattilaiset ovat kohtaamistyön ammattilaisia, mutta silti vain ihmisiä. Ihmisille on luonnollista reagoida ympärillä tapahtuviin asioihin. Stressi on merkki siitä, että ihmisen pitäisi joskus myös hellittää tahtia. Onko siihen mahdollisuutta tässä ajassa? Mistä löytää lepoa ja rauhaa kiihtyvän elämäntahdin keskellä?

Aamuohjelmassa etsitään vastauksia näihin kysymyksiin tekemällä Mind-Body Bridging -harjoituksia. Pystymällä olemaan levollisemmin itsemme kanssa voimme olla kokonaisvaltaisemmin läsnä työtilanteissa, joissa kohtaamme erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä. Olemalla itsemme puolella, jaksamme ja pystymme olemaan myös kohtaamiemme ihmisten tukena. Se edesauttaa ulkopuolisuuden ehkäisyn osaamistamme työmme arjen tilanteissa, työyhteisössämme ja omassa elämässämme.

Aamuohjelmassa tehdään käytännön harjoituksia, joista jää toivottavasti kotiinviemisiä myös omaan arkeen ja työhön. Tervetuloa löytöretkelle läsnäoloon! Mika Leppäaho, Suomen Mind-Body Bridging -yhdistys.

D7 Stressiä purkava liike. Erilaiset hytkyttelevät ja kehoa keinuttelevat liikkeet purkavat kehoon kertynyttä kuormitusta ja vähentävät kortisolin vaikutuksia elimistössä. Tällä tunnilla helppoja ja hauskoja liikkeitä opetellaan ja harjoitellaan, jotta jokainen löytää oman stressiä purkavan mielihyváliikkeensä. Liikkeet voi tehdä istuen, seisten tai maaten. Olo kevenee ja mukaan jää kotiin viemisiksi itseä hoitavia liikkeitä.

Oma kehollisuus on tärkeä osa työhyvinvointia kaikessa vuorovaikutuksessa. Monesti asiakaskohtaamisissa oma keho kommunikoi enemmän kuin tuhat sanaa. Stressiä purkavat liikkeet voivat tulla avuksi ja käyttöön myös omaan työhön.

Kokenut Tanssi-liiketerapeutti, TRE -ohjaaja Asta Lehtimäki / NNKY ohjaa liikkeitä siten, että tunti sopii kaiken kuntoisille.

D8 Sydänrukous. Sydänrukous pohjautuu vanhaan kristilliseen viisauksiperinteeseen. Rukouksessa hiljennytään 20 minuutin ajaksi ja avaudutaan Pyhän läsnäololle ja toiminnalle omassa sisimmässä. Sydänrukouksen alussa ohjaaja antaa ohjeen hiljentymistä varten. Tampere-talo Maestro, näkymä viereiseen Sorsapuistoon. Tuuli Aitolehti. Via Silentii -luostari.

D9 Sydän ja sielu – syväasukellus meditaatioon ja lepoon. Meditatiivinen kokemuksellinen ja kehollinen työskentely jossa osallistuja laskeutuu lepoon ja rauhaan avoimessa ja hyväksyvässä ilmapiirissä. Anna itsellesi lupa pysähtyä, kuunnella ja löytää se rauha ja valo, joka odottaa sisimmässäsi. Henri Järvinen. Kirkon tutkimus ja koulutus.

E) Infovartit Ke 8.1.2025 ja To 9.1.2025

Infovartit Sorsapuistosalissa materiaalinäyttelyn läheisyydessä. Ei ennakoilmoittautumista.

Keskiviikko 8.1.2025

klo 12.00-12.15 E1 **Kuka näkee? Kuka kuulee? Opinnäytetyö moniammatillisesta riparista.**

Syksyllä 2024 valmistuvan “Kuka näkee? Kuka kuulee?” Yhteisöpedagogi (AMK), opinnäytetyön esittely infovartissa. Opinnäytetyö tutkii rippikoulutyön moniammatillisen tiimin työntekijöiden valmiuksia kohdata nuorten sosioekonomista eriarvoisuutta. Ida Valjakka, Centria-ammattikorkeakoulu.

Tämän tutkimuksen kontekstissa sosioekonominen eriarvoisuudella tarkastellaan yksilön tai perheyhteisön emotionaalisia, fyysisiä, ajallisia, sosiaalisia ja taloudellisia resursseja. Edellä mainittujen resurssien kokonaisuus on pohjana nuoren ja hänen perheensä sekä fyysiselle että psyykkiselle hyvinvoinnille.

Opinnäytetyön teema liikkuu diakonia- ja nuorisotyön rajapinnassa. Kehittämistyöhön pyrkivän opinnäytetyön tavoitteena on havainnollistaa, kuinka rippikoululaisten sosioekonomista eriarvoisuus tunnustetaan seurakunnan nuorisotyössä. Rippikoulutyö on moniammatillinen kokonaisuus, jossa on useita seurakunnan työaloja ylittäviä elementtejä. Kaikilla kirkon työaloilla toimivilla henkilöillä on tärkeää olla valmiuksia tunnistaa ja toimia eriarvoisuuden ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi seurakunnan nuorisotyössä.

klo 12.30-12.45 E2 Kulttuurisensitiivisen koulutuksen yhteiskehittäminen saamelaisten sosiaali- ja terveystalvuuille, SaamSote-hanke

Esitellään verkkokoulutusta, jonka tavoitteena on parantaa saamenkielisen sosiaali- ja terveystalvun henkilöstön saatavuutta ja sosiaali- ja terveystalvuissa tarvittavaa saamelaiskulttuurin osaamista. Hankkeen tuloksena tuotetut koulutukset vakiinnutetaan ammattikorkeakoulujen avoimen amk:n opetustarjontaan. Kirsi Laukkonen, Diakonia ammattikorkeakoulu/Saamsote- hanke.

OKM:n selvityksen mukaan (Miettunen 2021) saamelaisten oikeudet omia kieliä ja kulttuuria huomioiviin sote-palveluihin toteutuvat vain sattumanvaraisesti. Henkilöstön tietämättömyys kieli- ja kulttuuriesteistä palvelutilanteissa muodostaa riskin asiakasturvallisuudelle, voi luoda syrjintää ja heikentää luottamusta. Kulttuurin osaamisen perusteiden lisäksi henkilöstöllä on tarvetta tulkin kanssa työskentelyn erityistaidoille. Osaamisvajetta on myös erityisaloilla, joissa tasavertainen ammattitaito edellyttää kulttuurieroihin perustuvien tarpeiden tunnistamista (mm. ikäänntyneiden laitos- tai kotihoito). Kyseistä osaamista ei kuitenkaan sisälly mihinkään sote-alan koulutukseen Suomessa.

Saamelaisväestön sote-palvelujen turvallisuuden, saavutettavuuden ja tasavertaisuuden edistämiseksi tarvitaan saamelaiskulttuurin lähtökohtia integroivia täydennyskoulutuksia. Uudistuvan sote-alan vaatimukset luovat lisäksi tarpeita asiakaslähtöiselle, kulttuurisensitiiviselle palveluohjaukselle. Hankkeen kohderyhmänä ovat sosiaali- ja terveystalvojen henkilöstö ja opiskelijat, joiden saamelaisasiakkaiden kulttuuristen erityispiirteiden tuntemuksen ammatillisia valmiuksia edistämällä voidaan vahvistaa saamelaisten sote-palveluiden laatua, saavutettavuutta ja turvallisuutta. Hankkeessa kehitetyt koulutukset on tarkoitettu laajalle osallistujakunnalle, sisältäen niin saamen kieliä ja kulttuuria jo tuntevia saamelaisia ja ei-saamelaisia sote-alan osajia sekä saamelaiskulttuurin piirteisiin ensimmäistä kertaa tutustuvia osallistujia.

klo 14.45-15.00 E3 Kirkon Sekasin päivystäjät

Esittelyssä Kirkon Sekasin-chatin toiminta ja sen päivystyskäytäntö. Mahdollisuus lyhyelle keskustelulle ja kysymyksille. Kirkon Sekasin päivystäjät.

Olisiko sinulla kuukaudessa kaksi tuntia aikaa? Haluaisitko oppia uutta nuorten maailmasta? Sekasin-chatissa käydään nuorten kanssa noin 37 0000 keskustelua vuodessa. Kirkko on mukana

Sekasin-kollektiivissa. Tule kuulemaan miten pääset mukaan päivystämään ja miten kirkko toimii digitaalisessa auttamisympäristössä. Infoartissa kerrotaan kirkon Sekasin-chatin käytännöistä, koulutuksesta, perehdytyksestä ja työhön saatavasta tuesta. Mukana ja kysymyksiin vastaamassa kirkon Sekasin-koordinaatio.

Torstai 9.1.2025

klo 11.45-12.00 E4 **Vihreät riparit**

Esitellään Vihreiden ripareiden nykytilaa ja tapaa konseptiin liittymisestä. Mikko Wirtanen, Kirkkohallitus.

Vihreät riparit -aineiston avulla voit kehittää ja arvioida rippikoulusi vihreää kädenjälkeä. Aineisto sopii sekä yksittäisen rippikoulu- tai isoskoulutusryhmän että koko seurakunnan rippikoulu- tai nuorisotyöalan kehittämiseen ja arviointiin. Kaikki riparit ja koko isostoiminta voivat olla vihreää!

Kyse ei siis ole erillisestä teemarippikoulusta tai erityisestä ekosisostoinnasta, vaan kokonaisvaltaisesta ajattelumallista, jolla rippikoululaisia ja isosia rohkaistaan kestävään elämäntapaan luomakuntaa kunnioittaen.

Puhtaamman, oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden rakentaminen vaatii vihreän kädenjäljen jättämistä yksilöinä ja yhteisöinä. Se liittyy vahvasti rippikoulun tavoitteisiin – erityisesti nuorten osallisuuteen, kuulluksi tulemiseen ja vaikuttamiseen sekä vastuunkantoon itsestään, toisista ihmisistä ja luomakunnasta. Luomakunnan viljely ja varjelu, syyllisyys ja anteeksianto sekä Hengen uudistavat tuulet kuuluvat kristillisen uskon ytimeen – luomiseen, lunastukseen ja pyhitykseen.

Vihreän käden sormet – kokemus, spiritualiteetti, tieto, valinnat ja teot – hipaisevat, koskettavat ja muokkaavat lähiympäristöä ja koko luomakuntaa. Ne voivat vain hipaista ja kylvää pienen siemenen. Ne voivat saada aikaan taimien kasvua ja vehreyttä. Niillä voi myös kasvattaa suuren sadon ja jakaa sitä myös muille.

klo 12.15-12.30 E5 **SOS-Lapsikylän Unelmista totta -ohjelman harrastustuki ja opiskelutuki**

SOS-Lapsikylän Unelmista totta -ohjelman harrastustuen (7-17 v) ja opiskelutuen (2.asteen opiskelijalle) esittely. Tule kuulemaan SOS-Lapsikylän tukimuodoista pienetuloisten perheiden lapsille ja nuorille ja kuinka voit auttaa perheitä tuen piiriin. Päivi Häikiö, SOS-lapsikylä.

Esittelyssä myös muiden tahojen (Hope, Pelastakaa Lapset, Tukilinja) tukimuotoja pienetuloisten perheiden lapsille ja nuorille. Tule kuulemaan, kuinka voit auttaa perheitä tuen piiriin. Jos saamme yhdessä autettua kaikkein heikoimmassa asemassa olevia lapsia ja nuoria ennaltaehkäisevästi voi se parhaimmillaan auttaa lasta ja nuorta oikealle tielle.

klo 12.45-13.00 E6 **Partion Helppo tulla -tunnus**

Esitellään Suomen Partiolaisten Helppo tulla -tunnus, josta voisi olla hyötyä myös seurakuntien tapahtumien ja tilaisuuksien saavutettavuuden lisäämiseen. Petra Valkonen, Suomen Partiolaiset.

Tunnus on luotu auttamaan partion tapahtumien ja kurssien järjestäjiä tunnistamaan ja huomioimaan erilaisia seikkoja, jotka saattavat hankaloittaa tai estää yhdenvertaisen osallistumisen. Tunnuksen avulla myös osallistujan on helpompi arvioida, onko tapahtuma hänelle saavutettava.

klo 13.00-13.15 E7 Töihin seurakuntaan? – kokemuksia osatyökykyisten vammaisten henkilöiden osallisuuden ja työllistymisen edistämisestä seurakunnissa.

Infovartissa ESR+ rahoitteinen Vantaan seurakuntayhtymän, STEP-koulutuksen sekä kehitysvammaliiton yhteinen Töihin seurakuntaan! -hanke kertoo kokemuksia osatyökykyisten vammaisten henkilöiden osallisuuden ja työmahdollisuuksien edistämisestä. Hanke pilotoi syksyllä 2024 seurakunnan avustaviin tehtäviin valmentavan koulutuksen, josta kokemuksia kerrotaan tässä infovartissa. Samalla jaetaan tietoa seurakuntien työntekijöille kohdennetusta verkkokurssista, joka edistää työyhteisöjen moninaisuusosaamista.

Miltä sinusta kuulostaa kaikille avoin seurakuntayhteisö? Tätä päivää vai vasta tulevaisuutta? Saat infovartissa tietoa, miten voit lisätä omaa moninaisuusosaamistasi, ja miten voimme kirkkona olla vastuullinen, kaikille avoin sekä yhdenvertainen yhteisö. Lisäksi kuulet kokemuksia Suomen ensimmäisestä vammaisille henkilöille suunnatusta ”valmennus seurakuntatyöhön” -koulutuksesta ja moninainen seurakunta -teemaisesta yhteisövalmennuksesta. Kouluttamalla osatyökykyisiä vammaisia henkilöitä avustaviin tehtäviin ja valmentamalla seurakuntien työntekijöitä sekä työyhteisöjä olemme rakentamassa moninaisempaa ja yhdenvertaisempaa seurakuntaa. Hankkeen toimijoita ovat STEP-koulutus, Vantaan seurakuntayhtymä sekä Kehitysvammaliitto. Hanke on ESR+ -rahoitteinen.